

GHID

PROMOVAREA EGALITĂȚII DE ȘANSE ȘI A DEZVOLTĂRII DURABILE ÎN ELABORAREA ȘI PROMOVAREA POLITICILOR PUBLICE

Autoare:

Laura Grünberg – expert politici publice

Ilona Voicu – expert politici publice

„Servicii medicale îmbunătățite calitativ printr-o nouă politică publică privind valorile profesilor de asistent medical și moașă- POLMED”
Competența face diferența! Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

CAPITOLUL 1: PROMOVAREA EGALITĂȚII DE ȘANSE ÎN POLITICILE PUBLICE

Laura Grünberg

Acest capitol pornește de la o premiză banală. Suntem cu toții diferiți dar avem idealuri și aspirații comune de a fi tratați corect, echitabil, nondiscriminatoriu de către societatea în care trăim. Politicile publice trebuie să țină cont de acest lucru și să promoveze sistematic, explicit și implicit, valori importante într-o societate democratică modernă precum egalitatea, dreptatea, respectarea (nu doar tolerarea) diversității dintre oameni. Elaborarea politicilor publice complicate din această perspectivă. Acestea trebuie să fie în același timp destul de generale dar și suficient de specifice astfel încât să poată servi unor interese și probleme comune ale cetățenilor pe care să îi trateze ca pe niște oameni în carne și oase, ținând cont de nevoile lor practice și strategice comune dar și de cele diferite în funcție de diversitatea lor de sexe, vârste, etnii, nivel de educație, nivel de trai, locație geografică, orientare sexuală sau religioasă etc.

Egalitatea de șanse este o valoare fundamentală a societății iar în România, stat de drept, democratic, demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane reprezintă valori supreme garantate de lege. Principiul egalității între cetățeni, al excluderii privilegiilor și discriminării sunt stipulate în legea fundamentală, Constituția, precum și în legislația privind egalitatea de șanse și antidiscriminare.

Anul 2007, an în care România a devenit membru cu drepturi depline al Uniunii Europene, a fost declarat de către Parlamentul European și Consiliul Uniunii Europene drept *Anul Egalității de Șanse pentru Toți*. Au fost promovate începând de atunci o serie de programe care au vizat creșterea gradului de conștientizare asupra dreptului la egalitate și nediscriminare, precum și asupra problemei discriminării multiple, a creșterii participării în societate a grupurilor care sunt victime ale discriminării și a participării echilibrate a femeilor și bărbaților, facilitarea și celebrarea diversității și egalității, promovarea unei societăți bazate mai mult pe coeziune și incluziune socială.

De ce este nevoie de continuarea promovării principiilor egalității de șanse în politicile publice? Pentru că deși în ultimii ani s-au realizat eforturi impresionante la nivelul instituțiilor naționale, regionale și internaționale în direcția eliminării sau atenuării discriminărilor pe bază de gen, rasă, religie, orientare sexuală, etnie, vârstă etc., studii și analize pertinente indică existența în continuare a multiple decalaje sociale,

economice și culturale între diferite grupuri sociale. Populația de etnie romă se confruntă cu probleme de discriminare pe piața muncii și în educație, precum și cu percepții negative din partea populației majoritare. Violența casnică, traficul de femei, decalaje salariale și perpetuarea stereotipurilor de gen sunt doar câteva aspecte legate de situația femeilor comparativ cu bărbații. Persoanele în vârstă sau cele cu dizabilități nu au parte de o calitate a vieții corespunzătoare. Acestea și multe altele sunt probleme reale care trebuie să fie luate în seamă de politicile publice. Cu cât elevor fi mai incluzive cu atât vor fi mai eficiente, cu atât va crește calitatea procesului legislativ și de generare de politici făcându-l mai relevant pentru societate în ansamblu și pentru grupuri de cetățeni particulare. Politicile publice care promovează egalitatea de șanse sunt cele care răspund mai bine nevoilor cetățenilor femei și bărbați în diversitatea lor, contribuie la reducerea inegalităților sociale, oferă cadrele instituționale pentru o societate democratică. Valorificarea diversității culturale, etnice și a diferențelor de gen, vârstă, limbă, sunt premise pentru dezvoltarea societății și asigurarea unui cadru în care relațiile sociale au la bază valori precum toleranța și egalitatea.

TEMĂ DE REFLECȚIE

Menționați nevoi practice și strategice pentru:

- *Persoanele cu deficiențe de auz/vedere din România.*
- *Femeile din mediul rural din România.*
- *Pacienții de vârstă a treia din România.*
- *Refugiații din România.*

Egalitate, echitate, șanse egale, oportunități egale, nondiscriminare, politici afirmative, toleranță, respectarea diferențelor și diversității, incluziune, integrare - sunt concepte omniprezente în documentele naționale și internaționale care reglementează și crează cadrele legislative, sociale, morale în care suntem îndemnați să conviețuim. Sunt concepte care fac parte uzuală din discursurile politice locale, regionale și internaționale. Le auzim des în diverse contexte și de multe ori nu le acordăm atenție-fie pentru că discursurile respective sunt ultrabirocراطizate și iau forma unui limbaj de lemn ce crează efecte perverse, fie pentru că nu le considerăm importante în raport cu alte probleme stringente ale vieții de zi cu zi. De multe ori confundăm problemele de fond ridicate

de problematica egalității de șanse cu o abordare simplistă a nevoii de corectitudine politică.

Egalitatea, dreptatea, echitatea- sunt acestea doar aspirații sau pot fi promovate eficient în viețile noastre ca indivizi angrenați în diverse instituții sociale ? Cum putem face asta? De ce am investi eforturi în acest domeniu? Cine poate concepe, implementa și evalua aceste aspecte la nivel instituțional? Există multă literatură disponibilă pe acest subiect. Orice document de politici publice la nivelul Uniunii Europene are tema egalității ca **temă transversală**. Orice proiect de finanțare european (de tip POCA precum cel de față) vine “la pachet” cu obligativitatea beneficiarului de a acorda atenție aspectelor legate de egalitate de șanse. Asta denotă importanța pe care Uniunea Europeană precum și toate organismele internaționale le acordă aspectelor legate de promovarea sistematică a principiilor de egalitate de șansă în toate domeniile și pentru toți cetățenii.

În acest capitol ne vom concentra pe oferirea unui vocabular conceptual minim privind domeniul de “egalitate de șanse” în vederea argumentării necesității promovării aspectelor de egalitate de șanse în cadrul politicilor publice. Fără excese teoretice și implicit bibliografice ne propunem să conturăm un cadru teoretic și mai ales practic minimal de integrare a problemelor de egalitate de șanse în politicile publice, cadru care să poată fi folosit (și completat) de către cei implicați în elaborarea, implementarea sau evaluarea de politici publice specific, precum cele din domeniul sănătății.

Vom aborda succint următoarele aspecte:

1. **CE ESTE** EGALITATEA DE ȘANSE din perspectiva politicilor publice
2. **CUM SE PROMOVEAZĂ** EGALITATEA DE ȘANSE în cadrul politicilor publice
3. **CUM SE EVALUEAZĂ** O POLITICĂ PUBLICĂ din perspectiva gradului de promovare a egalității de șanse.

Am dorit să nu reluăm și reproduce informații deja oferite de o serie de documente accesibile online și produse, diseminate în diverse proiecte. Bibliografia și referințele din cadrul capitolului constituie parte importantă din acest ghid. Acest material se adresează celor familiarizați cu domeniul politicilor publice dar aflați la început de drum în formarea abilităților de abordare incluzivă a acestor politici. Este un ghid care propune teme de reflecție, sugerează posibile abordări, trimite la o serie de documente. Este un instrument menit să ajute o **abordare INTEGRATOARE a egalității de șanse în politicile publice**.

1. Ce este egalitatea de șanse din perspectiva politicilor publice

Egalitatea este un concept complex, încărcat de sensuri diverse, uneori contradictorii. Faptul că suntem egali sau ne dorim și ar trebui să fim, nu înseamnă că suntem identici. Suntem sau nu egali și în ce sens se poate vorbi de egalitate între oameni așa de diferiți este o temă cu profunde valențe filozofice. Din antichitate și până azi, omeni au produs diverse teorii ale egalității înțeleasă printre altele ca egalitate de șanse, egalitate de oportunități, egalitate de facto sau de jure, egalitate de drepturi și/sau egalitate de responsabilități, egalitate sau/și echitate, egalitate uniaxială sau multiplă. Dezbaterile despre egalitate, trebuie racordate la discuțiile ample despre inegalități sociale, economice, politice, culturale etc.

Egalitatea de șanse este un principiu fundamental al drepturilor omului care are la bază asigurarea participării depline a fiecărei persoane la viața economică și socială, fără deosebire de originea etnică, sex, rasă, religie, vârstă, dezabilități, orientare sexuală, nivel de educație, etc.

Dintr-o perspectivă mult mai aplicată, preocuparea pentru problemele de egalitate în general și de egalitate de șanse în particular reprezintă de fapt o preocupare pentru problemele legate de drepturile omului (egalitate de jure) și de rezolvarea unor segregări, marginalizări, discriminări sociale, economice, culturale care apar între diverse categorii de cetățeni. Foarte important în fraza anterioară este **folosirea pluralului** - adică conștientizarea faptului că nu există o egalitate/inegalitate generică așa cum nu există un om ci oameni cu multitudinea lor de identități sociale. Din această perspectivă, cea a pluralismului și diversității, trebuie elaborate politicile publice care acordă atenție egalității de șanse.

Se poate discuta despre **egalitate în drepturi** (cu referire la drepturile conferite prin legi) dar la fel de importante sunt și aspectele legate de **egalitatea în responsabilități** astfel încât accesul la o serie de drepturi să fie contrabalansat și de o serie de responsabilități ce vin la pachet cu drepturile. Dreptul de a întemeia o familie înseamnă și asumarea responsabilităților aferente de către ambii părinți. Dreptul de exprimare înseamnă și responsabilitatea vorbelor spuse. Putem vorbi despre **egalitate de facto** (cea reglementată juridic) sau **egalitate de jure**. Știm bine că de multe ori avem legi bune care reglementează o serie de drepturi care de fapt nu se respectă în viața de zi cu zi. Se poate discuta de **egalitate** și **echitate**, cu referire la distincția dintre proces și rezultat,

dintre a trata toți oameni la fel (egalitate) și a da tuturor pe parcurs ceea ce au nevoie pentru ca în final să aibă succes în ceea ce vor și fac (echitate).

TEMĂ DE REFLECȚIE

- Într-un spital cantitatea de vaccinuri disponibile este insuficientă. Ce opțiune este mai bună: împărțirea egală sau echitabilă a lor? Justificați
- Probele de admitere la universitățile de medicină (și nu numai) sunt identice pentru orice candidat, indiferent de etnie, clasă, vârstă, sex, mediu de proveniență, etc. Este acest aspect legat de o politică a egalității sau o politică a echității?

De fapt o temă centrală de reflecție pentru cei care fac politici publice este tema **DIFERENȚELOR** dintre oameni. De ce și cum în decursul istoriei anumite diferențe de ordin fizic (de exemplu culoarea pielii, sexul unei persoane) s-au transformat în inegalități și discriminări (precum rasism sau sexism)? Anumite diferențe de ordin biologic sau/și de ordin social pot să justifice anumite ierarhii și inegalități sociale? Există mecanisme de intervenție socială prin care se pot promova explicit și implicit egalitatea și echitatea? Ce rol au stereotipurile (etichetele) aplicate unor grupuri sociale în formarea și perpetuarea de prejudecăți și uneori de discriminări la nivel instituțional?

TEMĂ DE REFLECȚIE

- De ce punem „etichete” asupra unor oameni/grupuri de oameni (de tip „americanii sunt inculți”, „musulmanii sunt teroriști”, „romii sunt hoți”, „românii sunt ospitalieri” etc.)?
- Dați exemple de stereotipuri pozitive și negative cu privire la asistenții medicali/moașe
- Când vă gândiți la o femeie care sunt primele 3 calități care vă vin în minte? Idem pentru bărbați. Reflectați.
- Poți să nu ai prejudecăți față de o persoană/grup dar în anumite circumstanțe să discriminezi?

Trebuie anumite grupuri mai puțin favorizate să fie sprijinite în mod special pentru a avea acces mai mare la resurse materiale și de cunoaștere astfel încât anumite decalaje economice, sociale, culturale să fie reduse? Care sunt acele diferențe care fac o diferență în sensul în care devin potential de discriminări? Sunt toate diferențele dintre noi la

fel de importante sau unele sunt mai importante decât altele și trebuie să fie în mod special luate în considerare în cadrul unor politici publice incluzive? Care sunt acele diferențe care fac diferența în ceea ce privește plasarea în ierhiile sociale, accesul la resurse, statusul social, etc. Care diferențe trebuie să stea la originea unor politici publice specifice și care nu? Cum poate o politică publică să țină cont de toate diferențele care pot face o diferență afectând negative anumite grupuri sociale?

TEMĂ DE REFLECȚIE

Trebuie toate inegalitățile tratate la fel în cadrul politicilor publice chiar dacă ele diferă în funcție de: alegere (religie/vârstă); vizibilitate (handicap/orientare sexuală; durată (diverse tipuri de handicap)?

Întrebarea de mai sus e importantă pentru politicile publice. Identific anumite grupuri vulnerabile social: femeile, romii, persoanele cu handicap, cele în vârstă sau infectate cu HIV etc. Toate aceste grupuri au nevoi practice și nevoi strategice specifice. Ale cui nevoi le consider mai importante astfel încât să aloc prioritar resurse financiare adecvate, să mă ocup de legislație specifică, să înființez instituții special dedicate problemelor acestor grupuri identificate? Înființarea ANES-ului-Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse dintre femei și bărbați a fost un mod de a răspunde unor nevoi ale femeilor și a unor presiuni europene de a accepta că problematica “egalității de gen” este una prioritară. Agenția este cea care elaborează strategia privind egalitatea de șanse între femei și bărbați (www.anes.ro) și coordonează activitățile la nivel guvernamental legate de acest domeniu. La fel este cazul și cu Agenția Națională pentru romi (www.anr.gov.ro) sau Autoritatea Națională pentru Persoanele cu Dizabilități (www.anpd.gov.ro) care se ocupă explicit de problemele legate de promovarea egalității și nediscriminării pentru acest grup social. Reprezentanții minorităților din Parlamentul României veghează la respectarea drepturilor reprezentanților diverselor minorități etnice. Ce pachete legislative trebuie să fie considerate prioritare-cele cu privire la combaterea violenței domestice (domeniu în care s-au făcut progrese mari în ultimul timp în România) sau cele privind drepturile minorităților sexuale? Problema prioritizării devine și mai importantă în condițiile unor restrângeri bugetare. Politicile publice înseamnă alocări de fonduri, înseamnă bugetarea

corespunzătoare a unor arii de intervenție. Cine din multitudinea de grupuri minoritare are, trebuie să aibă întâietate la resurse și de ce? Un specialist în politici publice trebuie să reflecteze critic la aceste aspecte, să fie bine documentat și să promoveze consecvent principiile incluziunii sociale, valorile legate de respectarea diversității și implicit a egalității în diversitate.

TEMĂ DE REFLECȚIE

Imaginați-vă că sunteți într-o poziție de putere care vă oferă posibilitatea să distribuiți sume importante dintr-un buget limitat pentru problemelor diverselor grupuri minoritare (romi, persoane cu handicap, mame, imigranți, persoane infectate cu HIV, persoanele cu altă orientare sexuală, persoanele în vârstă, evreii, etc.). Care considerați că ar fi acele grupuri care ar trebuie susținute financiar la nivel guvernamental. Menționați minim 3 și justificați alegerea din perspectiva nevoilor practice și strategice ale acelor grupuri în România acestui moment.

Politicile publice care promovează principiile egalității de șanse sunt reacții instituționale la problemele societății, răspund unor nevoi sociale identificate, reale. În acest sens un expert pe politici publice trebuie să poată identifica nevoile, problemele diverselor grupuri sociale din societate.

TEMĂ DE REFLECȚIE

Care ar fi câteva din nevoile și problemele specifice (potențialele surse de de marginalizare, excludere, inegalități) ale următoarelor grupuri sociale în România?

- Persoanele de vârstă a treia
- Romii
- Persoanele de altă orientare sexuală
- Femeile
- Persoanele din mediul rural
- Imigranții
- Săracii
- Evreii

TEMĂ DE REFLECȚIE:

Grupuri diferite au nevoi diferite și sunt considerabile diferențe de nevoi și în interiorul acestor grupuri. Argumentați această afirmație cu referire concretă la:

- mame;
- romi.

Paradigme de abordare a diferențelor și diversității

Egalitate prin diferențe, egalitate în diversitate sau egalitate de-a lungul diferențelor – acestea sunt doar câteva variante de abordare la nivel de politici a problemelor legate de diversitatea socială. Ce facem ca societate cu “celălalt generic” - cu acele grupuri de oameni care nu sunt ca noi, cei mulți? Dincolo de ampla literatură de specialitate sofisticată teoretic, simplificând, putem spune că există cel puțin următoarele alternative la nivel de politici: segregare, asimilare, integrare. Putem pune accent pe *politici ale diferenței* (asociate deseori cu politicile multiculturale): modelate de aspecte, interese și perspective ale unor grupuri sociale specifică, care pun accent pe identități sociale distincte. Putem deplasa accentual pe *politici ale asimilării*, modelate pe aspecte, interese și perspective ale majorității, “ceilalți” fiind obligați să intre în “patul lui Procust” al majoritarilor. Sau putem pleda pentru *politici ale integrării* în cadrul cărora indivizii și grupurile minoritare sunt acceptate cu valorile lor culturale și cu drepturi egale într-o societate. În literatura recentă se mai discută și de o altă alternativă de politici care are la bază ideea că toate diferențele sunt importante dar nu sunt într-o ierarhie iar solidaritatea trebuie să se coaguleze pe probleme comune și nu pe identități sociale (așa numitele *politici transversale*)¹. Reflecția critică asupra acestor diferențe de abordare generală sunt importante pentru că, în funcție de asemenea opțiuni, includerea și mai mult, integrarea problemelor de egalitate de șanse se face în mod diferit.

TEMĂ DE REFLECȚIE:

Discutați diferitele paradigme pe situații concrete formulate de dumneavoastră.

¹ Pentru detalii teoretice vezi de exemplu: N. Yuval Davis,
https://autonomorganising.noblogs.org/files/2015/12/davis_transversal-politics.pdf.

Egalitatea de șanse, tema principală a acestui ghid, este incompatibilă cu existența unor forme de discriminare. Din nou-pluralul este important. Există o mare diversitate de forme de discriminare care trebuie avute în vedere atunci când se elaborează politici publice sensibile la problematica egalității de șanse. De aceea este nevoie de un minim de cunoaștere a formelor de discriminare și a mecanismelor prin care se perpetuează astfel de discriminări atunci când se elaborează politici publice incluzive, atente la problemele de egalitate de șanse.

TEMĂ DE REFLECȚIE

Politicile antidiscriminare au ca obiectiv să penalizeze comportamente care generează discriminări. Politici ale egalității de șanse au ca obiectiv să faciliteze implicarea mai bună a grupurilor vulnerabile la procesele de reducere a obstacolelor economice, sociale, culturale care crează segregări, inegalități, discriminări. De cele mai multe ori se implementează pe baze voluntare (excepții puține: de exemplu Marea Britanie).

- *Ce fel de politici sunt promovate cu precădere în domeniul dumneavoastră de activitate? Care credeți că ar fi mai potrivite pentru reducerea de facto a discriminărilor de orice fel?*

De la discriminare la discriminări - ABC

Conform Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării (CNCD) prin discriminare se înțelege “orice **deosebire, excludere, restricție sau preferință** pe baza criteriilor prevăzute de legislația în vigoare. Criteriile stabilite de legislația românească sunt: rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, infectare HIV, apartenența la o categorie defavorizată precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice” (<http://cncd.org.ro/ce-este-discriminarea>).

TEME DE REFLECȚIE

1. Care este diferența dintre o discriminare și o inegalitate?
2. Un anunț de angajare pentru un post de brancardier în care se specifică că se preferă bărbați este (a) discriminare sau (b) tratament justificat?
3. Segregarea (orizontală sau verticală) este o formă de discriminare?

Forme, tipuri și mecanisme de discriminare (selecție)

FORME de discriminare

În România, conform Codului Muncii, art. 5 se consideră discriminare:

„(2) Orice discriminare directă sau indirectă față de un salariat, bazată pe criterii de sex, orientare sexuală, caracteristici genetice, vârstă, apartenență națională, rasă, culoare, etnie, religie, opțiune politică, origine socială, handicap, situație sau responsabilitate familială, apartenență ori activitate sindicală, este interzisă.

(2) Constituie discriminare directă actele și faptele de excludere, deosebire, restricție sau preferință, întemeiate pe unul sau mai multe dintre criteriile prevăzute la alin. (2), care au ca scop sau ca efect neacordarea, restrângerea ori înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării drepturilor prevăzute în legislația muncii.

(4) Constituie discriminare indirectă actele și faptele întemeiate în mod aparent pe alte criterii decât cele prevăzute la alin. 2), dar care produc efectele unei discriminări directe”.

În plus, se consideră discriminare multiplă „orice faptă de discriminare bazată pe două sau mai multe criterii de discriminare” (art 4, par.g din legea 340/2006 care modifică și completează legea 202/2002).

Vom explica succint termenii:

Discriminare directă: a trata o persoană mai puțin favorabil față de o altă persoană aflată într-o situație comparabilă cu aceasta, pe orice criteriu de discriminare care este prohibit conform legii.

Discriminare indirectă: a aplica prevederi, criterii sau practici, în aparență neutre, care, prin efectele pe care le generează, afectează nefavorabil persoane/grupuri sociale protejate; formă subtilă, poate trece neobservată, este mai greu de documentat.

Discriminare pozitivă (politici afirmative): tratament special pentru anumite persoane/grupuri vulnerabile în măsura în care acest lucru este necesar pentru a le permite să se bucure de aceleași oportunități cu ceilalți. Sunt măsuri care se iau specific pentru promovarea principiului egalității de șanse pentru o categorie dezavantajată față de majoritate. Măsurile afirmative se inițiază pentru a oferi categoriei defavorizate o serie de avantaje, astfel încât să asigure șanse reale în accesul la anumite drepturi. De obicei, măsurile afirmative sunt stabilite pentru o durată limitată și se opresc după evaluări care arată că dezavantajele au fost eliminate (CPE, 2004).

TEMĂ DE REFLECȚIE

Argumente pro și contra promovării cotelor pentru femei în politică sau în funcții de top management.

Discriminare uni axială, adițională și multiplă (intersecțională):

- ✓ **Discriminare uni-axială** - se recunoaște existența unor caracteristici diferite ale cetățenilor în funcție de care poate avea loc un tratament diferențiat și nedrept.
- ✓ **Discriminare adițională:** se alătură două sau mai multe tipuri de discriminare bazate pe diverse criterii (de exemplu sex și etnie cu referire la romi).
- ✓ **Discriminarea multiplă:** este cea care nu reprezintă alăturarea a două surse de discriminare, ci este rezultatul unei sinergii a acestora. Legislația românească conține prevederi privind această formă de discriminare:

TEMĂ DE REFLECȚIE

- *Care ar fi, dintr-o perspectivă intersecțională (din perspectiva discriminării multiple), grupurile cele mai vulnerabile din punct de vedere social și economic în România?*
- *După ce ați elaborat lista confrunțați cu lista de la sfârșitul acestui material (ANEXĂ: **Principalele grupuri vulnerabile din România**).*

Discriminare instituțională (sistemică): forme de discriminare structurate în instituții politice și sociale, care fac parte din organizații și perpetuează încălcarea unor drepturi ale anumitor grupuri sociale.

TEMĂ DE REFLECȚIE

Care considerați că ar fi tipurile de discriminări instituționale cel mai des întâlnite în sistemul de sănătate și care sunt grupurile vulnerabile la aceste discriminări?

TIPURI de discriminări

Întâlnim discriminări în funcție de etnie, vârstă, naționalitate, orientare sexuală, nivel de trai, nivel de educație, handicap, religie etc. Acestea se referă la o serie de forme de tratament discriminatoriu la care sunt supuse anumite persoane-grupuri sociale din cauza apartenenței lor la un anumit sex, gen, etnie, religie, vârstă, naționalitate etc.

TEMĂ DE REFLECȚIE

Limba poate să fie un factor de discriminare? Dar limbajul? Comentați, dați exemple.

Discriminările „de gen” sunt singurele care necesită o scurtă clarificare conceptuală pentru a înțelege distincția dintre categoria “sex” și categoria “gen”.

Discriminări de gen

„Orice diferențiere, excludere sau restricție bazată pe sex, care are ca efect sau scop compromiterea sau anihilarea recunoașterii și exercitării depline de către femei a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în domeniile politic, economic, social, cultural și civil sau în orice alt domeniu, indiferent de starea lor civilă, pe baza egalității dintre bărbați și femei” (EIGE, <https://eige.europa.eu/rdc/thesaurus/terms/1161?lang=ro>).

✓ **Genul** se referă la acele înțelesuri și norme sociale și culturale atașate/prescrise sexelor în anumite sisteme sociale particulare, prin intermediul cărora oamenii sunt catalogați drept feminini, masculini sau androgini (atunci când se combină ambele caracteristici). Dacă sexul se referă la diferențele biologice dintre femei și bărbați, genul se referă la modul în care o anumită cultură definește aceste diferențe, la deosebirile între modul în care femeile și bărbații își trăiesc viața și la modul în care indivizii își văd viața lor și a altora în termenii dihotomiei masculin – feminin.

✓ Conceptul de **egalitate de șanse între femei și bărbați** este definit în Legea nr. 202/2002 privind egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați, republicată, cu modificările și completările ulterioare, prin care România a transpus prevederile Convenției privind eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei (CEDAW - 1982). În sensul legii, prin egalitate de șanse și de tratament între femei și bărbați se înțelege luarea în considerare a capacităților, nevoilor, aspirațiilor diferite ale persoanelor de sex masculine și, respectiv, feminin și tratamentul egal al acestora

(<http://anes.gov.ro/wp-content/uploads/2018/08/Raport-monitorizare-strategie-ES-2017-10-IULIE.pdf>)

TEMĂ DE REFLECȚIE

*Intrați pe site-ul Institutului European pentru Egalitate de Gen (EIGE) Acest institut produce **Indexul Egalității de Gen** pentru toate statele membre ale UE. Documentați-vă și vedeți unde este plasată România pe fiecare dintre domeniile alese. Ce ar trebui să includă anumite politici publice de viitor pentru a îmbunătăți această situație per ansamblu și pe domenii specifice?*

<https://eige.europa.eu/rdc/eige-publications/gender-equality-index-2017-measuring-gender-equality-european-union-2005-2015-report>

MECANISME de discriminare pe piața muncii (**selecție**)

Standarde duble: regulă, principiu care se aplică asimetric unor oameni/grupuri

Dați un exemplu de standard dublu la angajare.

Plafon de sticlă: bariere instituționale sau psihologice ce blochează accesul la management de top pentru reprezentanți ai anumitor grupuri minoritare (de exemplu femeile din domeniile masculinizate)!

Ați simțit vreodată acest tip de bariere? Ce dificultăți puteți menționa legat de documentarea lor?

Podea lipicoasă: unii (minoritari) sunt cantonați în slujbe prost plătite (de obicei în domenii care nu necesită studii) și este foarte greu ca aceștia să promoveze spre alt nivel.

Există în domeniul dumneavoastră de activitate acest tip de barieră în promovarea profesională?

Conducta spartă/cu scurgeri: deseori femeile sunt nevoite să iasă de pe traiectul carierei profesionale pe perioada nașterii și creșterii copiilor. Revenirea și continuarea carierei profesionale are de suferit.

Dacă sunteți mamă, ați simțit acest tip de dezavantaj? Cum ar putea el să fie contracarat în cadrul unor politici publice?

Hărțuire sexuală: comportamente de amenințare, constrângere, intimidare, umilire, realizate de către o persoană împotriva alteia. Aceste comportamente sunt de natură sexuală și pot fi verbale, non-verbale sau fizice. De cele mai multe ori, persoana care hărțuiește abuzează de funcția îndeplinită la locul de muncă, cu scopul de a obține anumite beneficii de natură sexuală din partea persoanei hărțuite (Centrul Parteneriat pentru Egalitate, 2006, www.cpe.ro).

Mobbing: orice comportament sau formă de comunicare ostilă sau non-etică la locul de muncă, făcută sistematic de către unul sau mai mulți indivizi, îndreptată împotriva unei persoane care este împinsă astfel într-o poziție lipsită de apărare, suferind serioase urmări mentale și psihosomatice (Centrul Parteneriat pentru Egalitate, 2006).

Cunoașteți cazuri de hărțuire sexuală sau de mobbing? Ce poate să facă o persoană într-o asemenea situație la locul dumneavoastră de muncă? Cum ar trebui organizația să răspundă instituțional acestor eventuale probleme?

Tokenism: efort simbolic, formal de incluziune a minoritarilor; promovare de fațadă a unor reprezentanți ai unor grupuri minoritare; un tip de includere care nu înseamnă și reprezentare.

Aveți exemple (din politică, de la locul de muncă, din publicitate) de asemenea situații? Cum pot fi ele combătute?

TEMĂ DE REFLECȚIE

Tradițiile, specificul cultural, național ale unei anumite țări sunt aspecte care pot influența în vreun mod strategiile, politicile de promovare a egalității de șanse și de combatere a discriminărilor de orice fel (de exemplu cele formulate de UE)?

Este o vorbă la români: „legile sunt făcute să nu fie respectate”. Comentați din perspectiva implementării de politici publice antidiscriminare/egalitate de șanse.

2. Cum se promovează egalitatea de șanse în cadrul politicilor publice

Promovarea principiilor de egalitate de șanse reprezintă un proces continuu care implică mulți factori micro și macro sociali. Politicile publice sunt produse și promovate de oameni care trebuie să înțeleagă importanța aspectelor de egalitate de șanse, să fie informați despre specificul acestor probleme și să fie și dedicați integrării acestor probleme în politicile publice. Toate instituțiile sociale contribuie la formarea oamenilor (mai putem spune formarea societății!) în spiritul respectării principiilor egalității și diversității. Educația formală și informală este esențială pentru formarea setului de valori fundamentale pentru fiecare generație. Familia sau mass media sunt de asemenea instituții sociale fundamentale pentru dezvoltarea spiritului critic în raport cu posibilele capcane produse de existența și perpetuarea unor stereotipuri și prejudecăți la nivel social. Există în același timp o serie de organizații la nivel național, european și global care se ocupă sistematic de implementarea strategiilor de egalitate de șanse, de integrarea principiilor egalității de șanse (așa numitele politici de mainstreaming) în toate domeniile. O lege mai bună privind violența domestică sau drepturile minorităților sexuale se promovează fiind susținută de politici ale diversității și egalității de șanse. Un pachet de măsuri privind “echilibru dintre viața de familie și carieră” introdus într-o organizație sau revizuirea unui cod de etică al unui domeniu de activitate din perspectiva egalității de șanse sunt exemple de bune practici care sunt strâns legate de existența unor politici publice care promovează constant principiile diversității, egalității de șanse.

TEMĂ DE REFLECȚIE: Ce are capra cu varza?

*Ce fel de aspecte legate de egalitatea de șanse pot fi incluse (ar trebuie să fie incluse) în documentele de strategie guvernamentală și locală privind **reabilitarea clădirilor din orașe**.*

Legislația Uniunii Europene privind tratamentul egal și nediscriminatoriu cere tuturor țărilor membre ale Uniunii Europene să creeze organisme abilitate cu monitorizarea și

evaluarea acestor aspecte și cu formularea de strategii de reducere a tipurilor și formelor de discriminare persistente.

a) INSTITUȚII privind egalitatea de șanse

Instituții naționale (selecție): Fiecare dintre instituțiile menționate mai jos are obiective directe sau indirecte care vizează abordarea instituțională a problemelor de egalitate de șanse.

- ✓ ANES- Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse între femei și bărbați
- ✓ Comisii permanente pentru egalitate de șanse între femei și bărbați în Parlamentul României
- ✓ Consiliul National pentru Combaterea Discriminării (C.N.C.D.)
- ✓ Ministerele
- ✓ Comisia Națională în domeniul Egalității de șanse între Femei și Bărbați (CONES)
- ✓ Consiliul Economic și Social (CES)
- ✓ Avocatul Poporului
- ✓ Inspekția muncii
- ✓ Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (ANOFM)
- ✓ Agenția Națională pentru Romi
- ✓ Direcția Protecția Persoanelor cu Dizabilități din cadrul Ministerului Muncii, Protecției Sociale, Familiei și Persoanelor Vârstnice
- ✓ Confederațiile sindicale
- ✓ Organizații non-guvernamentale (un catalog al acestor organizații poate fi consultat pe site-ul Fundației pentru Dezvoltarea Societății Civile (FDSC): <http://www.fdsc.ro/>)

Instituții europene și internaționale (selecție): toate instituțiile europene (de tip Comisia Europeană, Parlamentul European), UNESCO - pe probleme de educație, știință, cultură, UNICEF-pe problemele copiilor, ILO- pe probleme de piața muncii, UNHCR- pe probleme de refugiați, EQUINET-European Network of Equality Bodies (www.equinet.org), EIGE - Institutul European pentru Egalitatea de Gen (www.wige.eu) și multe altele.

b) LEGI privind egalitatea de șanse și non discriminarea

Există multe instrumente legale naționale, europene și internaționale axate direct sau indirect pe problematica nondiscriminării. Este important de reținut că legislația în materie este într-o permanentă dinamică, adaptare și negociere. Într-o lume globală, a diversității, găsirea unui cadru legal comun pe probleme de principia și valori nu este o sarcină ușoară. Din acest motiv de multe ori legislația internațională conturează un cadru minimal de abordare a problemelor.

Declarația Universală a Drepturilor Omului, Pactul internațional relativ la drepturile civile și politice și Pactul internațional relativ la drepturile economice, sociale și culturale sunt documente de referință în domeniu. Alături de acestea există o serie de alte convenții, declarații, tratate, directive care au fost agreate la nivel internațional printre care menționăm (selecție):

- ✓ Convenția ONU privind eliminarea formelor de discriminare rasială;
- ✓ Carta Socială Europeană;
- ✓ Tratatul de la Roma (în care s-a introdus principiul remunerației egale pentru bărbați și femei pentru aceeași muncă prestată);
- ✓ Tratatul de la Amsterdam (care instaurează politici și activități comune menite să dea naștere egalității și să combată discriminarea între bărbați și femei, să înlăture inegalitățile, să lupte împotriva oricărei forme de discriminare pe motiv de sex, rasă sau origine etnică, religie sau credință, dizabilitate, vârstă sau orientare sexuală (Articolul 13);
- ✓ Carta europeană a drepturilor fundamentale;
- ✓ CEDAW-Convenția ONU privind eliminarea formelor de discriminare împotriva femeilor.

Surse bibliografice recomandate pentru aprofundarea aspectelor de legislație:

- ✓ <http://europa.eu>; [http://www. antidiscriminare.ro/anti-discriminare/legislatie](http://www.antidiscriminare.ro/anti-discriminare/legislatie)
- ✓ Legislația europeană în domeniu poate fi consultată la: <http://competentereale.ro/legislatia-uniunii-europene-in-domeniul-egalitatii-de-sanse-si-de-gen/>
- ✓ Legislația națională în domeniu poate fi consultată la: <http://www.cncd.ro>

✓ Sumar al legislației internaționale și naționale:

http://www.fonduri-ue.ro/images/files/documente-relevante/orientari_beneficiari/Ghid.egalitate.sanse.1.pdf

c) BUNE PRACTICI în promovarea egalității de șanse în politicile publice

Există desigur și o serie de bune practici în ceea ce privește integrarea problematicii de gen în context instituțional prin intermediul politicilor publice. Dincolo de exemple punctuale, concrete există o serie de inițiative generale care s-au dovedit în diverse etape și contexte a fi eficiente în promovarea egalității de șanse în politicile publice dar nu numai.

Pentru ca problematica egalității de șanse să fie integrată eficient în cadrul politicilor publice (deci să fie “o bună practică”) este nevoie cel puțin de:

- ✓ alocarea de resurse specifice: bani, timp, oameni (specialiști)
- ✓ implicarea (pe cât posibil a) tuturor stakeholderilor în promovarea acestor aspecte
- ✓ monitorizare și evaluare permanent a gradului de integrare a acestor aspecte
- ✓*adăugați și alte condiții necesare. Lista este deschisă*

O politică publică este una integratoare cu privire la egalitatea de șanse (deci este „o bună practică”) în măsura în care vizează direct sau/și indirect aspecte legate de:

- ✓ reducerea sărăciei, creșterea economică și consolidarea cetățeniei;
- ✓ dezvoltarea unui proces pro-activ de combatere a inegalităților și discriminării de orice fel;
- ✓ politici economice și sociale cu impact major care pot produce resurse importante;
- ✓ folosirea la maxim a potențialului economic și cultural al diverselor grupuri sociale;
- ✓ redirecționarea inteligentă și nondiscriminatorie a resurselor limitate;
- ✓*adăugați și alte condiții necesare. Lista este deschisă*

Pentru promovarea egalității de șanse în cadrul politicilor publice ce vizează în general **piața muncii** foarte utile se dovedesc a fi, din practica multor țări din UE:

- ✓ campaniile de informare și conștientizare;
- ✓ documente prietenoase și actualizate (de tip ghiduri) privind problematica egalității de șanse;
- ✓ cursuri de formare și pregătire continuă în domeniu;
- ✓ rețele internaționale de schimb de experiențe de bune practici în domeniu;

- ✓ măsuri specifice privind susținerea echilibrului dintre viața de familie și carieră (tipul de concedii pentru creșterea copiilor, orar flexibil, facilități de creșterea copiilor, posibilități de dezvoltare profesională continuă etc.);
- ✓ măsuri de redus segregările verticale și orizontale care persistă în diverse domenii;
- ✓ măsuri de reducere a diferențelor salariale.

http://www.equineteurope.org/IMG/pdf/FINAL-good_practice_guide_on_promoting_equality_in_the_workplace.pdf

Ca exemple concrete putem menționa (selecție):

Bună practică: Schimburi de experiență

****EQUINET-Rețeaua Europeană a instituțiilor care activează în domeniul egalității (European Network of Equality Bodies).** Peste 50 de organizații din peste 36 de țări europene care au mecanisme și instituții naționale în domeniu lucrează împreună pentru promovarea egalității de șanse.

(Sursa: <http://www.equineteurope.org/Equality-bodies-and-Equinet-promoting-equality-in-Europe>)

****Proiecte transnaționale de tip ERASMUS** dezvoltate în jurul problemelor de inserție socială, reconversie profesională pentru grupuri vulnerabile etc.

Bună practică: Politicile publice care vizează populația de vârstă a treia:

Majoritatea inițiativelor de la nivel european și național se situează fie în zona încurajării creării unor servicii de îngrijire a persoanelor în vârstă la domiciliu sau în cadrul unor servicii care să funcționeze în proximitatea locuințelor acestora, fie în zona facilităților financiare care să permită apelarea unor servicii publice sau private de îngrijire a acestora.

De exemplu:

****În Portugalia,** Compania IBM oferă asigurări de sănătate nu numai pentru angajați și copiii acestora, ci și pentru părinții și bunicii lor, asigurări care permit angajaților companiei să plătească și diverse servicii de sprijin pentru persoanele în vârstă din familie.

****În Grecia,** Banca Națională a creat pentru părinții angajaților un fond extins de sănătate, care include suport financiar, dar și servicii de consiliere.

(Sursa: M. Dores Guerreiro, V. Lourenço, I. Pereira, *Good Practices for Reconciling Work and Family Life. Guide for Companies*, Commission for Equality in Labour and Employment, Lisbon, 2007)

Bună practică: Utilizarea noilor tehnologii de comunicare (Marea Britanie)

****Toolkit pentru egalitate și diversitate - Țara Galilor, Marea Britanie.** În cadrul priorității nr. 1 din FEDR – Economie bazată pe cunoaștere și inovare pentru creștere (exercițiul financiar 2007-2013) o serie de proiecte au sprijinit atingerea indicatorului privind egalitatea de șanse referitor la adoptarea sau îmbunătățirea strategiilor de egalitate și diversitate și a sistemelor de monitorizare aferente. Un astfel de proiect a dezvoltat un Toolkit pentru egalitate și diversitate, la pachet cu o aplicație electronică (IPad App). Astfel, proiectul SEREN implementat de Centrul de Cercetare de Geo-mediu al Universității din Cardiff a avut ca obiectiv principal dezvoltarea de tehnologii inovative în domeniul solului care să abordeze agenda reducerii emisiilor de carbon. Una din componentele proiectului a presupus utilizarea acestui Toolkit care să sprijine companiile galeze să: evalueze stadiul actual al activităților cu privire la egalitate și diversitate, și dezvolte strategia, planul de acțiune și sistemul de monitorizare proprii cu privire la egalitate și diversitate. Toolkit-ul este un produs de software de sine stătător, cu o interfață prietenoasă, accesibil de pe orice calculator și browser de internet.

(Sursa: http://www.fonduri-ue.ro/images/files/documente-relevante/orientari_beneficiari/Ghid.egalitate.sanse.1.pdf)

Bună practică: introducerea în COR a profesiei de expert de gen (România)

Guvernul a reglementat prin ordonanță de urgență exercitarea profesiei de expert și a celei de tehnician în egalitate de șanse, prin modificarea *Legii nr. 202/2002 privind egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați*. Cele două profesii au fost introduse în COR (Clasificarea Ocupațiilor în România) în anul 2014, respectiv 2015. Actul normativ stabilește că persoanele juridice din sectorul public și din cel privat care au peste 50 de salariați vor avea posibilitatea de a angaja un expert sau un tehnician în egalitate de șanse, în limita bugetului destinat cheltuielilor salariale. Reglementarea vine în contextul asumării de către România în anul 2015 de punere în aplicare a *Angajamentului nr. 1 privind formarea unor specialiști, experți și tehnicieni în domeniul egalității de șanse de la nivelul administrației publice centrale și locale* (în cadrul Campaniei „HEforSHE”, inițiată de UN WOMEN) și angajamentului ca, până în anul 2020, 70% dintre cele 1.680 de instituții publice naționale și locale să aibă experți sau tehnicieni în domeniul egalității de șanse.

Bună practică: integrarea persoanelor vulnerabile pe piața muncii (România)

”INCLUSIV -Rețea de centre suport pentru integrareapersoanelor vulnerabile pe piața muncii în 6 regiuni din România”Proiectul INCLUSIV, finanțat din POSDRU, implementat de Asociația “Pactul Regional Nord-Vest pentru Ocupare și Incluziune Socială”, în parteneriat cu Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, Fundația World Vision România, Fundația pentru Dezvoltarea Asociațiilor de Ajutor Mutual și Landsbond der Christelijke Mutualiteiten, Belgia, scopul de a crește nivelul de calificare a persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile din 6 regiuni ale României (Nord-Vest, Sud -Vest Oltenia, Nord-Est, Sud-Est, Vest și București-Ilfov), prin furnizarea de programe integrate de consiliere și formare profesionalăîn vederea integrării sau reintegrării pe o piațaa muncii flexibilă și incluzivă.

Bună practică: educația incluzivă (Marea Britanie)

Indexul incluziunii școlare (Marea Britanie, începând cu anul 2000).Prin colaborarea cu specialiști în promovarea educației incluzive în educație (cadre didactice, părinți, pedagogi, cercetători, reprezentanți ai societății civile) a fost construit un index pe 3 dimensiuni: culturi incluzive (concepții, atitudini, tradiții, obiceiuri); politici incluzive (cadrul instituțional de dezvoltare al educației incluzive la nivelul școlii); practici incluzive-care asigură transferul politicilor în activitatea curentă la clasă

(Sursa: Booth, T., & Ainscow, M. (trad. Pantea, M.), 2006)

3. Cum se evaluează gradul de integrare a principiilor egalității de șanse

Componenta de evaluare a modalităților și rezultatelor promovării egalității de șanse în politicile publice este desigur importantă. În cele ce urmează am selectat câteva posibile moduri de abordare a dimensiunii de evaluare a integrării egalității de șanse în politicile publice. Aceste instrumente folosite în domeniu pot fi adaptate, personalizate în funcție de nevoi specifice. Nu există “rețete” și formule matematice unice.

TEMĂ DE REFLECȚIE:

Care sunt **valorile** care influențează evaluarea unei politici publice (incluzive)? Pot intra ele în conflict? Dați exemple de astfel de situații.

a) Profilul unei politici publice integratoare din perspectiva egalității de șanse

Politicile publice reprezintă un set de decizii asumate, nu doar de promisiuni. O dată puse în practică acestea produc efecte care pot și trebuie să fie monitorizate și evaluate. Gradul de integrare a problematicii egalității de șanse într-o politică publică poate fi urmărit și evaluat pe fiecare componentă din ciclul de elaborare și implementare: identificarea problemei, stabilirea agendei, formularea de propuneri, legitimarea propunerilor, implementare și evaluare.

Atât în stadiul de colectare de informații specifice (monitorizare) precum și în cel de formulare a unor concluzii pe baza acestor monitorizări (evaluare) politicile publice trebuie să fie sensibile și incluzive la problemele de egalitate de șanse.

Cu alte cuvinte o politică publică promovează egalitatea de șanse (este integratoare din perspectiva egalității de șanse) dacă integrează sistematic, substanțial, consecvent, aspecte legate de problematica egalității de șanse în **TOATE** etapele elaborării și implementării și promovării.

TEMĂ DE REFLECȚIE:

Reluați ciclul de elaborare a unei politici publice și formulați întrebări relevante pentru egalitatea de șanse pe fiecare componentă a ciclului.

Listă deschisă de întrebări de urmărit pe parcursul elaborării unei politici publice:

- ✓ *au fost luate în considerare și nevoile specific ale anumitor grupuri sociale sau problema e excesiv de generală?*
- ✓ *cine sunt cei care au fost implicați în toate etapele ciclului de elaborare ? Distribuția pe sexe au vârste este echilibrată? Au fost specialiști pe problemele de egalitate de șanse membrii în echipă sau consultanți?*
- ✓ *ce studii și informații au stat la baza formulării politicii respective? Au fost acestea receptive la problemele și nevoile diverselor grupuri sociale? Sunt datele valide?*

Profilul unei organizații promotoare a egalității de șanse

Există multe metode de a evalua o organizație. Oricând putem face o analiză de tip SWOT (puncte tari, slabe, oportunități și amenințări) sau putem să dezvoltăm mici exerciții de analiză de conținut și vizuală. Însemnele vizuale ale unei organizații transmit un anume mesaj care poate să fie decodificat din perspectiva egalității de șanse. Analiza de conținut a unui site al unei organizații poate da informații bune despre misiune, obiective, activități care pot fi calificate ca sensibile sau nu la problematica egalității de șanse.

TEMĂ DE REFLECȚIE:

Vizitați site-ul Institutului Național pentru Politici Publice (<https://www.ipp.ro/>) și faceți o evaluare a obiectivelor, activităților din perspectiva promovării egalității de șanse.

Același exercițiu pentru sigla OAMGMAMR și/sau site-ul organizației dumneavoastră.

1. Atenție la calitatea informațiilor!

Politicile publice care respectă principiile egalității de șanse se construiesc pe bază de cercetări de calitate. Ele sunt (sau trebuie să fie) “data driven”. Deci, un mod de a le evalua sensibilitatea la problematica de gen este să evaluăm calitatea datelor, cercetărilor pe acest subiect care au stat la baza formulării acestora. Pentru asta este nevoie de o documentare corectă, de folosirea de specialiști pe domeniile respective care să indice cele mai utile și actuale surse de informații. Există surse foarte bune de utilizat la nivel internațional, european, local. UNESCO, OECD, Banca Mondială, UNICEF, OMS, UNDP, ILO, UE, sunt doar câteva dintre organismele internaționale cu resurse de date privind egalitatea de șanse. Uniunea Europeană produce, de asemenea, sistematic studii comparative în domeniul egalității de șanse. Institutul Național de Statistică și anumite instituții de cercetare oferă pentru România date actualizate.

TEMĂ DE REFLECȚIE:

- Dacă ne interesează date actualizate privind problema minorităților sexuale, unde le putem găsi? Dar date despre situația refugiaților din România?
- Interpretați datele din tabelul de mai jos. Servesc ele justificății unor măsuri de promovare mai bună a femeilor în funcții de conducere în domeniu?

	femei	bărbați
Consilii județene	584	188
Birouri consilii județene	153	54
Președinte consilii	27	15
	764	237

Număr personal sanitar mediu cu funcții de conducere în OAMGMAR (cifrele sunt aproximative)

- Există în organizația dumneavoastră o **cultură a evidenței**? Ce tip de date cantitative și calitative lipsesc (nu sunt colectate) și ar fi necesare pentru o fundamentare mai bună a unor politici care să promoveze egalitate de șanse?

1. Etichete folositoare: politici oarbe, neutre, sensibile, transformative

Politică publică oarbă/ insensibilă	Politică publică neutră	Politică publică sensibilă	Politică publică transformativă
Problemele egalității de șanse nu sunt menționate și/sau considerate relevante pentru obiectivele de politică publică. Se pleacă de la premiza că persoanele afectate de acea politică au aceleași nevoi și interese.	Problemele de egalitate de șanse sunt menționate formal dar nu sunt problematizate. Se consideră că ele au același efect asupra tuturor, fiind deseori de fapt insensibile la egalitatea de șanse.	Problemele de egalitate de șanse sunt considerate un mijloc pentru atingerea obiectivelor și fac obiectul problematizărilor. Se recunosc diferențele de nevoi între diverse grupuri sociale și sunt abordate corespunzător.	Problemele de egalitate de șanse sunt centrale în tot ciclul de elaborare. Se încearcă chiar îndreptarea inegalităților în scopul atingerii egalității de șanse.

(Sursă: adaptare după unul dintre instrumentele de analiză de gen dezvoltate de INSTRAW (www.un-instraw.org))

Sugestie: se poate adapta și cadrul de analiză mai sofisticat din “*Indexul integrării dimensiunii de gen în politicile publice din Moldova*” (Ciobanu, 2014) în care politicile publice sunt clasificate pe 4 nivele de integrare: incipient, intermediar, consolidat, avansat.

(Sursă: http://progen.md/files/7374_analiza_politici_2014.pdf)

2. Analiza forțelor pro și contra

Metodă de analiză a integrării problematicii egalității de șanse în cadrul unor politici publice. Se urmărește să se obțină o imagine de ansamblu asupra elementelor de impulsivitate (pro) și de constrângere (contra) care se regăsesc în respective politică publică.

Pașii: se identifică și se listează separat cele 2 tipuri de elemente; se pun scoruri pentru fiecare din pro și contra (1-slab; 5-puternic); se face punctajul.

Politica publică vizată spre analiză:.....

Elemente PRO incluziune	Punctaj	Elemente CONTRA incluziune	punctaj
1.		1.	
2		2.	
3		3.	
4		4.	
5			
TOTAL pro		Total contra	

(Sursă: adaptare după unul dintre instrumentele de analiză de gen dezvoltate de INSTRAW (www.un-instraw.org))

Analiza:

- ✓ posibile soluții/recomandări pentru a mări punctajul PRO;
- ✓ posibile soluții/recomandări pentru a reduce punctajul CONTRA;
- ✓ lista priorităților.

3. Expertul din spatele politici publice

O politică publică va integra în mod substanțial (și nu formal) problematica egalității de șanse în măsura în care persoanele/echipele desemnate să elaboreze și să implementeze asemenea documente sunt competente în domeniu.

Profilul unui promotor al egalității de șanse în politici publice (listă deschisă)

- Folosește permanent informații și date sensibile la problemele de egalitate de șanse.
- Se întreabă permanent în ce fel back-groundul personal, național, profesional (sexul, genul, vârsta, valorile, credința etc.) afectează înțelegerea unor aspecte. Acest background poate influența viziunea, te poate face să nu pui anume întrebări sau să auzi anume răspunsuri.
- Folosește și promovează un limbaj incluziv. Se ferește de exprimări sexiste, rasiste, homofobe etc.

- Are o pregătire în domeniu (expert pe probleme de egalitate de șanse cu diplome și acte justificative).
-*continuați lista.*

Eforturile în domeniul promovării egalității de șanse țin de legislație, politici, practici și proceduri dar și de valori individuale și instituționale, de leadership și angajament asumat față de importanța acestor aspecte. Succesul promovării de politici publice incluzive crează premisele pentru coeziune socială, pentru dezvoltarea unei cultură a șanselor egale.

TEME DE REFLECȚIE

- Există o **cultură a egalității de șanse** în sistemul de sănătate din România? Argumentați.
- Ce prevederi din “Codul de etică și deontologie al asistentului medical generalist, al moașei și al asistentului medical din România” sprijină în mod special dezvoltarea unei asemenea culture instituționale în breaslă?
- De ce este nevoie de politici publice care să promoveze egalitatea de șanse
 - argumente economice
 - argumente sociale
 - argumente simbolice
 - altele
- În domeniul sănătății se promovează politici publice (bifați)
 - ☐ OARBE la egalitatea de șanse
 - ☐ NEUTRE la egalitatea de șanse
 - ☐ SENSIBILE egalitatea de șanse
 - ☐ TRANSFORMATIVE la egalitatea de șanse

Bibliografie selectivă

Băluță Oana (coord.), Iancu A., Dragolea A., 2007, *Parteneri egali, competitori egali*, <http://centrulfilia.ro/publicatii/Parteneri-Egali-Competitori-Egali.pdf>

Booth, T., & Ainscow, M. (trad. Pantea, M.) (2006.) *Indexul incluziunii școlare: Promovarea educării și a participării tuturor copiilor la învățământul de masă*. Cluj-Napoca. Editura Presa Universitară Clujeană.

Centrul Parteneriat pentru Egalitate, 2004, *Ghid de informații și bune practici în domeniul egalității de șanse pentru femei și bărbați*, www.cpe.ro

Ciobanu Cristian, 2014, Indexul Integrării de gen în politicile publice, Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare, http://progen.md/files/7374_analiza_politici_2014.pdf

Discriminare multiplă în România. Raport național. 2008, Călărași: SAF AnA în colaborare cu Institutul Național de Cercetare Științifică în domeniul Muncii și Protecției Sociale, esantionare și culegerea datelor de ancheta: Centrul Curs de Sociologie urbană și regională Curs SRL (L. Grünberg-coordonare proiect), www.cncd.ro

Dragomir M., Miroiu M., (coord.), 2002, *Lexicon feminist, Iași: Polirom*

EIGE, 2016, *What is gender mainstreaming ?*, Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Grünberg L (coord.), Ioana Borza, Theodora Văcărescu, 2003, *Cartea neagră a egalității de șanse dintre bărbați și femei*, <http://cncd.org.ro/2007-10-18-cartea-neagra-a-egalitatii-de-sanse-intre-femei-si-barbati-in-romania-003->

Magyari-Vincze, Eniko, 2006, *Excluderea sociala la intersectia dintre gen, etnicitate și clasa. O privire prin prisma sanatatii reproducerii la femeile Rome*, Cluj: EFES

Miroiu, A., 2001, Introducere în analiza politicilor publice
http://www.politicipublice.ro/uploads/Introducere_in_analiza_politicilor_publice.pdf

Popa Raluca, 2008, *Report. Analysing Intersectionality in Gender Equality Policies for Romania and the EU*, QUING Project, Viena, IWM

Rusandru Olivia, 2016, *Compendiu de bune practici în domeniul incluziunii sociale*, <http://www.agenda21.org.ro/download/COMPENDIU.pdf>

UNDP, 2001, *and Information Pack, Gender Analysis*

alte surse online:

Anti-Discrimination Good Practice Guide, 2002, EU, Bousettap H., Modood T. (eds.)
http://www.tariqmodood.com/uploads/1/2/3/9/12392325/anti_discrimination.pdf

EIGE, Indexul Egalității de Gen-2017, <https://eige.europa.eu/rdc/eige-publications/gender-equality-index-2017-measuring-gender-equality-european-union-2005-2015-report>

EIGE, Gender Mainstreaming – Methods and Tools
<http://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/methods-tools>

Ghid privind integrarea temelor orizontale în cadrul programelor finanțate de Fondurile Europene Structurale și de Investiții, 2014-2020,
http://www.fonduri-ue.ro/images/files/documente-relevante/orientari_beneficiari/Ghid.egalitate.sanse.1.pdf

The multicultural Acces and Equity Policy Guide, Australia government, 2018,
<https://www.homeaffairs.gov.au/mca/PDFs/multicultural-access-equity-policy-guide.pdf>

UNDP, 2002, *Gender Mainstreaming In Practice. A handbook*
http://www.undp.org/women/docs/RBEC_GM_manual.pdf

<http://www.equineteurope.org/Good-Practice-Guide-on-Promoting>

<http://cudor2002.ro/reducerea-excluziunii-intre-egalitatea-de-sanse-si-discriminare/>

<http://success-romania.ro/economie-sociala/egalitate-de-sanse>

<http://www.oirposdru-vest.ro/Documente%20utile/pdr/Capitolul%20VIII%20Egalitatea%20de%20sanse.pdf>

http://www.dreptonline.ro/legislatie/legea_egalitatii_sanse_femei.php

http://www.dreptonline.ro/legislatie/legea_229_2015_modifica_legea_202_2002_egalitatea_de_sanse_tratament_intre_femei_barbati.php

Anexă

Principalele grupuri vulnerabile din România sunt (conform Hotărâre Guvernului nr.383/2015 pentru aprobarea Strategiei Naționale privind incluziunea socială și reducerea sărăciei pentru perioada 2015-2020 și a Planului Strategic de Acțiuni pentru perioada 2015-2020)

1. Persoane sărace

- Copii săraci, mai ales aceia care trăiesc în familii cu mulți copii sau în familii monoparentale;
- Persoane sărace angajate, mai ales muncitori subcalificați (în principal din mediul rural), lucrători pe cont propriu atât în agricultură, cât și în alte domenii;
- Tineri șomeri și NEETs (persoane care nu sunt angajate și nu sunt înscrise în sistemul de învățământ sau de formare profesională);
- Persoane cu vârste între 50 și 64 de ani care nu sunt încadrate profesional și care sunt excluse din programele de asistență socială;
- Persoane vârstnice sărace, mai ales cele care locuiesc cu membri ai familiei aflați în întreținere sau persoane vârstnice singure.

2. Copii și tineri lipsiți de îngrijire și sprijin parental

- Copii abandonați în unități medicale;
- Copii care trăiesc în centre de plasament mari, de tip vechisau calitate slabă;
- Tineri care părăsesc sistemul de protecție a copilului;
- Copii și tineri care trăiesc pe stradă; Copii cu părinți care lucrează în străinătate, mai ales aceia cu amândoi părinții în străinătate și cei care se confruntă cu separarea pe termen lung de părinții lor;
- Copii lipsiți de libertate;
- Mame adolescente.

3. Persoane vârstnice singure sau dependente

- Persoane vârstnice care locuiesc singure și/sau sunt dependente și/sau care au nevoi complexe de îngrijire;

4. Romi

- Copii și adulți de etnie romă cu risc de a fi excluși din familii fără a avea un venit sustenabil.

5. Persoane cu dizabilități

- Copii și adulți cu dizabilități, inclusiv persoane invalide și cu o concentrare pe persoanele cu nevoi complexe.

6. Alte grupuri vulnerabile

- Persoane care suferă de dependență de alcool, droguri și alte substanțe toxice;
- Persoane lipsite de libertate sau aflate sub control judiciar;
- Persoane aflate în evidențele serviciilor de probațiune, față de care au fost dispuse măsuri sau sancțiuni neprivative de libertate (persoanele față de care s-a dispus amânarea aplicării pedepsei, suspendarea executării pedepsei sub supraveghere, liberarea condiționată -în cazul în care restul rămas neexecutat din pedeapsă este de 2 ani sau mai mare și persoanele față de care s-a dispus executarea pedepsei amenzii prin prestarea de muncă în folosul comunității);
- Minori aflați în evidențele serviciilor de probațiune (minorii sancționați cu o măsură educativă neprivativă de libertate, față de care s-a dispus înlocuirea măsurii educative privative de libertate sau liberarea din detenție);
- Persoane fără domiciliu;
- Victime ale violenței domestice;
- Victime ale traficului de ființe umane;
- Refugiați și imigranți.
- Persoane care trăiesc în comunități marginalizate, Comunitățile rurale sărace;
- Comunitățile urbane marginalizate;
- Comunități rome sărace și marginalizate.

CAPITOLUL II. DEZVOLTAREA DURABILĂ- TEMĂ TRANSVERSALĂ A POLITICILOR PUBLICE ÎN DOMENIUL SĂNĂTĂȚII

Ilona Voicu

1. Concepte și considerații introductive

Dezvoltare durabilă = „proces de dezvoltare care răspunde nevoilor actuale, fără a periclita capacitatea generațiilor viitoare de a răspunde propriilor nevoi” (Comisia Mondială pentru Mediu și Dezvoltare (WCED), raportul "Viitorul nostru comun")

Obiectivul dezvoltării durabile = asigurarea echilibrului între aspectele sociale, dezvoltarea economică și mediu.

Conceptul dezvoltării durabile are la bază trei componente: **mediul înconjurător, societatea și economia**. În momentul de față, aceste 3 domenii nu sunt corelate astfel încât să se ajungă la un echilibru durabil. Necesitatea abordării este justificată de faptul că, de cele mai multe ori, nu se ține cont de impactul negativ asupra mediului sau asupra societății, atunci când sunt luate decizii economice. Adesea, prosperitatea economică se obține cu efecte dezastruoase pentru mediu și/sau cu prețul exploatarei forței de muncă. Potrivit numeroaselor analize ale tendințelor curente în problemele de la nivel global, mulți observatori consideră că specia umană nu-și mai poate continua dezvoltarea pe bazele actuale fără a fi expusă unor severe perturbări ecologice, economice și sociale.

Conceptul de dezvoltare durabilă poate fi caracterizat, prin prisma celor trei componente, prin următoarele elemente:

- ✓ **mediu:** conservarea și protejarea resurselor naturale, biodiversitate, evitarea poluării;
- ✓ **societate:** nivel de trai, echitate, dialog social și delegarea responsabilităților, protejarea culturii/patrimoniului;
- ✓ **economie:** eficiență, creștere, stabilitate.

2. Scurt istoric al dezvoltării durabile

a) La nivel mondial

• 1972 - Stockholm, Conferința Națiunilor Unite

113 națiuni prezente își manifestă îngrijorarea cu privire la modul în care activitatea umană influențează mediul. Sunt subliniate problemele poluării, distrugerii resurselor, deteriorării mediului, pericolul disparițiilor unor specii și nevoia de a crește nivelul de trai al oamenilor și se acceptă legătura indisolubilă între calitatea vieții și calitatea mediului, pentru generațiile actuale și viitoare.

• 1983 - Comisia Brundtland

Națiunile Unite înființează **Comisia mondială de mediu și dezvoltare (World Commission on Environment and Development)** având ca scop studierea dinamicii deteriorării mediului și oferirea de soluții cu privire la viabilitatea pe termen lung a societății umane. Această comisie a fost prezidată de Gro Harlem Brundtland, Primul Ministru al Norvegiei la acea dată.

Comisia Brundtland a subliniat existența a două probleme majore:

- ✓ dezvoltarea nu înseamnă doar profituri mai mari și standarde mai înalte de trai pentru un mic procent din populație, ci creșterea nivelului de trai al tuturor;
- ✓ dezvoltarea nu ar trebui să implice distrugerea sau folosirea nesăbuită a resurselor noastre naturale, nici poluarea mediului ambiant.

Problema-cheie a dezvoltării durabile este opoziția între nevoile de creștere ale populației și limitele impuse de resursele planetei precum și degradarea continuă a mediului.

• 1987 - Raportul Brundtland

Comisia Brundtland a elaborat și publicat documentul „*Viitorul nostru comun*” (*Raportul Brundtland*) prin care s-a formulat cadrul care avea să stea la baza Agendei 21, a principiilor Declarației de la Rio.

- **1992 - Conferința de la Rio (Conferința Națiunilor Unite privind Mediul și Dezvoltarea)**

120 de șefi de stat participă și sunt din nou aduse în centrul atenției problemele privind mediul și dezvoltarea.

Scopul declarat al Conferinței a fost stabilirea unei noi strategii a dezvoltării economice, industriale și sociale în lume, cuprinsă sub numele de **dezvoltare durabilă – "sustainable development"**.

Națiunile prezente au fost de acord asupra unui plan de dezvoltare durabilă numit **Agenda 21** și asupra a două seturi de principii: **Declarația de la Rio cu privire la mediu și dezvoltare și Principiile pădurii**.

Oamenii au dreptul la o viață sănătoasă și productivă în armonie cu natura; națiunile au dreptul suveran de a exploata resursele proprii, fără însă a cauza distrugerii ale mediului în afara granițelor proprii (Declarația de la Rio).

- **2002 - Johannesburg, Summitul Națiunilor Unite privind Dezvoltarea Durabilă**

Principalele probleme discutate:

- ✓ reducerea numărului celor care nu au acces la rezerve de apă potabilă, de la peste 1 miliard la 500 milioane până în anul 2015;
- ✓ înjumătățirea numărului celor ce nu au condiții de salubritate corespunzătoare, la 1,2 miliarde;
- ✓ creșterea folosirii surselor durabile de energie și refacerea efectivelor de pește secătuite.

b) la nivelul Uniunii Europene

1972 – Summit-ul de la Paris a evidențiat necesitatea acordării unei atenții deosebite protecției mediului, în contextul expansiunii economice și a îmbunătățirii standardelor de viață.

1987 – Actul Unic European reprezintă un punct de referință al politicii europene de mediu, fiind menționată pentru prima dată în cadrul unui tratat al Comunității Europene.

1993 – Tratatul de la Maastricht a conferit protecției mediului un statut complet în cadrul politicilor europene.

1999 – Tratatul de la Amsterdam a consolidat baza legală a politicii vizând protecția mediului precum și promovarea dezvoltării durabile în cadrul Uniunii Europene.

2000 – Șefii statelor membre UE reuniți în ședința Consiliului European de la Lisabona s-au angajat să creeze, până în anul 2010, „cea mai competitivă și dinamică economie bazată pe cunoaștere din lume”.

2001 – Summit-ul de la Goetheborg unde a fost adoptată Strategia de Dezvoltare Durabilă a UE.

2005 – Comisia a demarat un proces de revizuire a **Strategiei de Dezvoltare Durabilă**, proces care a cuprins mai multe etape:

- ✓ În februarie 2005, Comisia a publicat o evaluare inițială și a trasat o serie de direcții de urmat. Au fost evidențiate anumite direcții de dezvoltare non-durabilă care au avut efecte negative: schimbările climatice, amenințări la adresa sănătății publice, creșterea sărăciei și a excluziunii sociale, epuizarea resurselor naturale și afectarea biodiversității;
- ✓ În iunie 2005, șefii de stat și de guverne din UE au adoptat o declarație privind liniile directoare ale dezvoltării durabile, care susținea că Agenda reînnoită de la Lisabona este o componentă esențială a obiectivului dezvoltării durabile.

2006 (iunie) a fost adoptată **Strategia de Dezvoltare Durabilă pentru o Uniune Europeană extinsă**.

2007 – Tratatul de la Lisabona cuprinde și protocoale adiționale privind schimbările climatice și lupta împotriva încălzirii globale. Câteva prevederi ale Tratatului se referă la solidaritatea în probleme legate de furnizarea de energie și la schimbările în domeniul politicii energetice europene.

(Sursa: <http://www.mmediu.ro/beta/domenii/dezvoltare-durabila/scurt-istoric-al-dezvoltarii-durabile/>)

3. Principii ale dezvoltării durabile

Principiile din Declarația de la Rio:

Principiul 1: Oamenii stau în centrul preocupărilor dezvoltării durabile. Ei au dreptul la o viață sănătoasă și productivă, în armonie cu natura.

Principiul 2: Statele, în acord cu Carta Națiunilor Unite și cu principiile dreptului internațional, au dreptul suveran de a-și exploata propriile resurse, ca urmare a politicilor lor de mediu și de dezvoltare și responsabilitatea de a se asigura că activitățile desfășurate sub jurisdicția sau controlul lor nu cauzează daune mediului altor state sau zonelor aflate dincolo de limitele jurisdicției naționale.

Principiul 3: Dreptul la dezvoltare trebuie îndeplinit astfel încât să întrunească nevoile de dezvoltare și de mediu ale generațiilor prezente și viitoare.

Principiul 4: Pentru atingerea dezvoltării durabile, protecția mediului trebuie să constituie parte integrantă a procesului de dezvoltare și nu poate fi considerată izolată de acesta.

Principiul 5: Toate statele și toți oamenii trebuie să coopereze în scopul esențial al eradicării sărăciei, ca cerință indispensabilă a dezvoltării durabile, pentru a diminua inegalitățile între standardele de viață și pentru a satisface mai bine nevoile majorității oamenilor lumii.

Principiul 6: Situației speciale și nevoilor țărilor în curs de dezvoltare, îndeosebi a celor mai puțin dezvoltate și a celor mai vulnerabile cu privire la mediu, trebuie să li se acorde prioritate specială. Acțiunile internaționale în domeniul mediului și dezvoltării trebuie, de asemenea, să se adreseze intereselor și nevoilor tuturor țărilor.

Principiul 7: Statele trebuie să coopereze într-un spirit de parteneriat global, pentru conservarea, protecția și refacerea sănătății și integrității ecosistemului Pământului. Dată fiind contribuția diferită la degradarea mediului la nivel global, statele au responsabilități comune dar diferențiate. Țările dezvoltate recunosc responsabilitatea pe care o poartă în atingerea dezvoltării durabile la nivel internațional, având în vedere efectele pe care societățile lor le au asupra mediului global și tehnologiile și resursele financiare pe care le dețin.

Principiul 8: Pentru a atinge dezvoltarea durabilă și o calitate mai bună a vieții pentru toți oamenii, statele trebuie să reducă și să elimine modelele nesustenabile de producție și consum și să promoveze politici demografice potrivite.

Principiul 9: Statele trebuie să coopereze pentru a-și întări capacitatea administrativă internă pentru dezvoltarea durabilă, prin creșterea nivelului de înțelegere științifică, prin schimburi de cunoștințe științifice și tehnologice și prin intensificarea dezvoltării, adaptării, răspândirii și transferului tehnologiilor, inclusiv a tehnologiilor noi și inovatoare.

Principiul 10: Problemele de mediu sunt cel mai bine tratate prin participarea tuturor cetățenilor de la nivelul relevant. La nivel național, fiecare individ trebuie să aibă acces corespunzător la informații de mediu care sunt deținute de autoritățile publice, inclusiv la informații asupra activităților și materialelor periculoase de la nivelul comunităților lor și oportunitatea de a participa la procesul de luare a deciziilor. Statele trebuie să faciliteze și să încurajeze conștientizarea și participarea publicului, făcând informația disponibilă la nivel cât mai larg.

Principiul 11: Statele trebuie să promulge legislație de mediu eficace. Standardele de mediu, obiectivele de management și prioritățile trebuie să reflecte contextul de mediu și de dezvoltare cărui li se aplică. Standardele aplicate de unele țări pot fi nepotrivite și cu un cost economic și social nejustificat pentru alte țări, în special pentru țările în curs de dezvoltare.

Principiul 12: Statele trebuie să coopereze pentru a promova un sistem economic internațional deschis, care să conducă la creștere economică și dezvoltare durabilă în toate țările, pentru a se adresa mai bine problemelor privind degradarea mediului. Măsurile de politică comercială în scopuri legate de mediu nu trebuie să constituie mijloace de discriminare arbitrară sau nejustificată sau vreo constrângere ascunsă asupra comerțului internațional. Acțiuni unilaterale care să se ocupe cu probleme de mediu din afara jurisdicției țării importatoare trebuie să fie evitate. Măsurile de mediu care se adresează problemelor de mediu transnaționale sau globale trebuie, cât mai mult posibil, să se bazeze pe un consens internațional.

Principiul 13: Statele trebuie să dezvolte legislația națională privind obligația și despăgubirea pentru victimele poluării și ale altor pagube de mediu. Statele trebuie, de asemenea, să coopereze într-o manieră promptă și mai hotărâtă pentru a dezvolta legi internaționale privind obligativitatea și despăgubirea pentru efectele adverse ale pagubelor de mediu cauzate de activități de sub jurisdicția sau controlul zonelor aflate dincolo de jurisdicția acestora.

Principiul 14: Statele trebuie să coopereze în mod eficace pentru a descuraja sau preveni mutarea și transferul către alte state ale oricăror activități sau substanțe care cauzează degradarea severă a mediului sau care se descoperă că sunt periculoase pentru sănătatea umană.

Principiul 15: Pentru a proteja mediul, abordarea precaută trebuie să fie larg aplicată de către state, conform cu capacitățile lor. Acolo unde există amenințări de pagube serioase și ireversibile, lipsa de certitudine științifică deplină nu trebuie să fie folosită ca argument pentru amânarea măsurilor eficiente din punct de vedere al costurilor de prevenire a degradării mediului.

Principiul 16: Autoritățile naționale trebuie să se străduiască să promoveze internalizarea costurilor de mediu și utilizarea instrumentelor economice, luând în considerare modul de abordare conform căruia poluatorul trebuie, în principiu, să suporte costul poluării, având datoria privind interesul public și fără a distorsiona comerțul internațional și investițiile.

Principiul 17: Evaluarea impactului asupra mediului, ca instrument național, trebuie întreprinsă pentru activități propuse pentru care există posibilitatea să aibă un impact advers semnificativ asupra mediului și care sunt supuse deciziei unei autorități naționale competente.

Principiul 18: Statele trebuie să anunțe imediat alte state cu privire la orice dezastre naturale sau alte pericole ce au probabilitatea de a produce efecte dăunătoare subite asupra mediului acelor state. Toate eforturile vor fi făcute de către comunitatea internațională pentru a ajuta statele astfel lovite.

Principiul 19: Statele trebuie să furnizeze înștiințări prealabile și în timp util, precum și informații relevante statelor potențial afectate, asupra activităților ce ar putea avea un efect advers transnațional semnificativ pentru mediu și trebuie să se consulte cu acele state într-un stadiu timpuriu și în bună credință.

Principiul 20: Femeile dețin un rol vital în managementul mediului și în dezvoltare. Participarea lor deplină este de aceea esențială pentru atingerea dezvoltării durabile.

Principiul 21: Creativitatea, idealurile și curajul tinerilor lumii trebuie să fie mobilizate pentru crearea unui parteneriat global pentru a atinge dezvoltarea durabilă și pentru a asigura un viitor mai bun pentru toți.

Principiul 22: Locuitorii indigeni și comunitățile lor, ca și alte comunități locale dețin un rol vital în managementul mediului și în dezvoltare, datorită cunoștințelor și obiceiurilor

lor tradiționale. Statele trebuie să le recunoască și să le susțină în mod just identitatea, cultura și interesele și să le permită participarea eficientă la atingerea dezvoltării durabile.

Principiul 23: Mediul și resursele naturale ale oamenilor sub asuprire, dominație sau ocupație trebuie să fie protejate.

Principiul 24: Războiul este în mod intrinsec distructiv pentru dezvoltarea durabilă. Statele trebuie, de aceea, să respecte legile internaționale care furnizează protecție pentru mediu, în timp de conflict armat și să coopereze la dezvoltarea în continuare a acestora, dacă este necesar.

Principiul 25: Pacea, dezvoltarea și protecția mediului sunt interdependente și inseparabile.

Principiul 26: Statele trebuie să își rezolve toate disputele legate de mediu în mod pașnic și prin mijloace potrivite, în acord cu Carta Națiunilor Unite.

Principiul 27: Statele și oamenii trebuie să coopereze, în bună credință și într-un spirit de parteneriat, la îndeplinirea principiilor cuprinse în această Declarație și la dezvoltarea în continuare a legilor internaționale în domeniul dezvoltării durabile.

(Sursa: <https://www.viitorplus.ro/Principii-138>)

Exercițiu:

Alegeți unul dintre cele 27 de principii ale Declarației de la Rio și gândiți-vă la o modalitate de integrare a acestuia într-o Strategie de reducere a riscurilor de îmbolnăviri cauzate de consumul de apă din surse improprii. Descrieți, pe scurt, modalitatea aleasă:

(Lucrați în echipe de câte 3 persoane).

Principii/obiective din Strategia pentru Dezvoltare Durabilă a Uniunii Europene

Adoptată în 2001 și modificată în 2005, definitivată în 2006, Strategia pentru Dezvoltare Durabilă a Uniunii Europene are următoarele obiective:

- ✓ limitarea schimbărilor climatice și a costurilor și efectelor sale negative pentru societate și mediu;
- ✓ să ne asigurăm că sistemul nostru de transport satisface nevoile economice, sociale și de mediu ale societății noastre, minimizând impactul nedorit asupra economiei, societății și mediului;
- ✓ promovarea modelelor de producție și consum și prestare durabile;
- ✓ îmbunătățirea managementului și evitarea supraexploatării resurselor naturale, recunoscând valoarea serviciilor ecosistemelor;
- ✓ promovarea unei bune sănătăți publice în mod echitabil și îmbunătățirea protecției împotriva amenințărilor asupra sănătății;
- ✓ crearea unei societăți a incluziunii sociale, prin luarea în considerare a solidarității între și în cadrul generațiilor, asigurarea securității și creșterea calității vieții cetățenilor ca o condiție pentru păstrarea bunăstării individuale;
- ✓ promovarea dezvoltării durabile pe scară largă;
- ✓ asigurarea că politicile interne și externe ale UE sunt în acord cu dezvoltarea durabilă și angajamentele internaționale ale acesteia.

Detaliem mai jos câteva dintre aceste principii/obiective.

Modele de producție, consum și prestare durabile

Modelele de producție, consum și prestare durabile se referă la promovarea eficienței resurselor și energiei, infrastructurii durabile și oferirea de acces la serviciile de bază, la locuri de muncă decente și sustenabile și la o viață de calitate pentru noi toți. Implementarea acestor modele contribuie la îndeplinirea planurilor generale de dezvoltare, la reducerea costurilor economice, de mediu și sociale, la întărirea competitivității economice și la reducerea sărăciei.

Producția și consumul sustenabile au ca deviză „să facem mai mult și mai bine cu mai puțin”, crescând câștigurile din activitățile economice, pe toate planurile, prin reducerea cantităților utilizate, a degradării și a poluării de-a lungul ciclului de viață al resurselor, în același timp cu creșterea calității. Sunt implicați diferiți stakeholderi, inclusiv

afacerile, consumatorii, decidenții, cercetătorii, oamenii de știință, retailerii, media și agențiile de cooperare pentru dezvoltare, printre altele.

Este, de asemenea, nevoie de o abordare sistemică și de cooperare între actorii din întregul lanț de aprovizionare, de la producător până la consumatorul final. Este nevoie de implicarea consumatorului prin creșterea conștientizării și de educație privind consumul și stilurile de viață sustenabile, oferind consumatorului informațiile adecvate prin standarde și etichete și implicarea în achizițiile publice sustenabile, printre altele.

ȘTIATI CĂ ...?

- ✓ În fiecare an, aproximativ o treime din toată mâncarea produsă – echivalentul a 1.3 miliarde tone, valorând circa 1trilion \$ – sfârșește prin a putrezi în coșurile de gunoi ale consumatorilor și retailerilor sau stricându-se din cauza condițiilor proaste de transport sau a metodelor de recoltare?
- ✓ dacă oamenii din întreaga lume ar începe să folosească becuri cu eficiență energetică ridicată, lumea ar salva 120 miliarde \$ anual?
- ✓ dacă populația globală ar ajunge la 9.6 miliarde până în 2050, ar fi nevoie de echivalentul a trei planete pentru a furniza resursele necesare pentru continuarea actualului stil de viață?
- ✓ fazele de producție a hranei (agricultura, procesarea mâncării) au un impact substanțial asupra mediului, gospodăriile influențează impactul prin alegerile dietelor și obiceiurilor? Astfel, mediul este afectat din cauza energiei consumate pentru prepararea alimentelor și prin generarea de deșeuri.
- ✓ consumul excesiv de apă pune presiune pe resursele de apă existente la nivel global?
- ✓ gospodăriile consumă 29% din energia globală și contribuie la 21% din emisiile de CO2?
- ✓ 1,3 miliarde tone de mâncare sunt irosite în fiecare an, în timp ce aproape 1 miliard de oameni sunt malnutriți și încă 1 miliard flămânzi?
- ✓ supraconsumul de mâncare este nociv nu numai pentru sănătate, ci și pentru mediu?
- ✓ 2 miliarde de oameni sunt supraponderali sau obezi, la nivel global?

Ținte de dezvoltare durabilă, conform acestui principiu:

- ✓ implementarea cadrului pentru 10 ani de programe pentru consum și producție sustenabile, cu implicarea tuturor țărilor, cele dezvoltate preluând conducerea, cu luare în considerare a nivelului de dezvoltare și a capacității țărilor în curs de dezvoltare.
- ✓ până în 2030, atingerea unui management sustenabil și a unei utilizări eficiente a resurselor naturale.
- ✓ până în 2030, înjumătățirea risipei de mâncare/per capita la nivel de retaileri și consumatori și reducerea pierderilor de alimente în cadrul producției și distribuției, inclusiv a pierderilor post-recoltare.
- ✓ până în 2020, atingerea unui nivel eficient de management al chimicalelor și tuturor deșeurilor de-a lungul întregului ciclu de viață, în concordanță cu cadrul agreat la nivel internațional, reducând în mod semnificativ eliminarea acestora în aer, apă și sol, pentru a minimiza impactul advers al acestora asupra sănătății umane și mediului.
- ✓ până în 2030, reducerea substanțială a generării de deșeuri prin prevenire, reducere, reciclare și re folosire.
- ✓ încurajarea companiilor, în special a celor mari și transnaționale, să adopte practici sustenabile și să integreze informațiile despre sustenabilitate în ciclul lor de raportare.
- ✓ promovarea unor practici sustenabile în achizițiile publice, în concordanță cu politicile și prioritățile naționale.
- ✓ până în 2030, asigurarea că oamenii de peste tot vor avea acces la informațiile relevante și vor conștientiza importanța dezvoltării durabile și a stilurilor de viață în armonie cu natura.
- ✓ susținerea țărilor aflate în curs de dezvoltare în întărirea capacității științifice și tehnologice de a înainta către tipare de consum și producție mai sustenabile.
- ✓ dezvoltarea și implementarea unor instrumente de monitorizare a impactului turismului sustenabil în ceea ce privește crearea de locuri de muncă și promovarea culturii și produselor locale.

- ✓ raționalizarea subvențiilor pentru combustibilii fosili ineficienți, care încurajează consumul irațional – prin eliminarea distorsiunilor pieței, în concordanță cu circumstanțele naționale, inclusiv prin restructurarea taxării și eliminării acelor subvenții – acolo unde acestea există, luând în considerare cu atenție nevoile specifice și condițiile din țările aflate în curs de dezvoltare și minimizarea posibilului impact advers asupra dezvoltării acestora, într-un mod care să protejeze comunitățile sărace și afectate.

(Sursa: <http://siege-dd.ro/obiectivul-12-asigurarea-unor-modele-durabile-de-consum-si-productie/>)

Exercițiu:

Gândiți-vă la 3 măsuri concrete care ar putea fi incluse într-o politică publică și care să se refere la modalități de gestionare a deșeurilor rezultate din activitățile medicale, la nivelul unităților sanitare din județul dumneavoastră:

_____ (Lucrați în echipe de câte 3 persoane).

Promovarea unei bune sănătăți publice în mod echitabil și îmbunătățirea protecției împotriva amenințărilor asupra sănătății

Principiul I din Declarația de la Rio privind mediul și dezvoltarea afirmă că „Ființele umane sunt în centrul preocupărilor pentru dezvoltarea durabilă. Ele au dreptul la o viață sănătoasă și productivă, în armonie cu natura”.

Obiectivele dezvoltării durabile nu pot fi atinse atunci când există o prevalență

ridicată a bolilor debilitante, iar sănătatea populației nu poate fi menținută fără o dezvoltare ecologică durabilă.

ȘTIAȚI CĂ ...?

- ✓ mai mult de 200 de milioane de oameni trăiesc, la ora actuală, în țări în care speranța medie de viață este mai mică de 45 de ani?
- ✓ în unele dintre cele mai sărace țări de pe glob, unul din cinci copii nu atinge vârsta de 5 ani, în principal din cauza unor boli infecțioase asociate cu mediul?
- ✓ anual, mai mult de 20 de milioane de femei continuă să aibă probleme de sănătate cauzate de sarcină?
- ✓ afecțiunile infecțioase și bolile parazitare (bolile transmisibile) cauzează în jur de 14 milioane de decese anual, aproximativ 25% din totalul deceselor la nivel mondial? Aceste boli, care sunt strâns asociate condițiilor de mediu și sărăciei, afectează, în principal, populațiile sărace.

(Sursa: Organizația Mondială a Sănătății)

Ținte de dezvoltare durabilă, conform acestui principiu:

- ✓ până în 2030, reducerea ratei mortalității materne la nivel global la mai puțin de 70 din 100.000 de copii născuți vii.
- ✓ până în 2030, eliminarea cazurilor de morți infantile sau ale copiilor până în 5 ani care pot fi prevenite, toate țările urmând să reducă mortalitatea neonatală (copii până în 28 de zile) la cel mult 12 din 1000 de copii născuți vii și mortalitatea celor până în 5 ani la cel mult 25 din 1.000 de copii născuți vii.
- ✓ până în 2030, eliminarea epidemiilor de SIDA, tuberculoză, malarie și boli tropicale neglijate și combaterea hepatitei, a bolilor transmisibile prin apă și ale bolii transmisibile.
- ✓ până în 2030, reducerea cu o treime a morților premature cauzate de boli netransmisibile prin preventive și tratament și promovarea sănătății mentale și a bunăstării.
- ✓ întărirea prevenției și a tratamentului pentru abuzul de substanțe, incluzând abuzul de narcotice și efectele nocive ale alcoolului.
- ✓ până în 2020, înjumătățirea numărului global de morți și răniți în accidente rutiere.
- ✓ până în 2030, asigurarea accesului universal la servicii de sănătate sexuală și reproductivă, inclusiv planificare familială, educare și informare și integrarea sănătății reproductive în programele și strategiile naționale.

- ✓ atingerea unei acoperiri globale în ceea ce privește asigurările de sănătate, inclusiv protecție împotriva riscurilor financiare, acces la servicii esențiale de calitate și acces la medicamente și vaccinuri sigure, eficiente, de calitate și la prețuri accesibile pentru toți.
- ✓ până în 2030, reducerea substanțială a numărului de morți și boli cauzate de produse chimice periculoase și de poluare sau contaminarea aerului, apei și a solului.
- ✓ întărirea implementării Convenției Cadru a Organizației Mondiale a Sănătății în ceea ce privește controlul tutunului în toate țările, după caz.
- ✓ sprijinirea cercetării și dezvoltării vaccinurilor și medicamentelor pentru bolile transmisibile și nontransmisibile care afectează în principal țările aflate în curs de dezvoltare, asigurarea accesului la medicamente și vaccinuri esențiale, în concordanță cu Declarația Doha privind Acordul TRIPS și sănătatea publică, prin care se stabilește dreptul țărilor în curs de dezvoltare de a folosi aspectele legate de comerț și drepturile de proprietate intelectuală pentru a proteja sănătatea publică și mai ales pentru a oferi tuturor accesul la medicamente.
- ✓ creșterea substanțială a finanțării sănătății și recrutarea, dezvoltarea, trainingul și păstrarea forței de muncă în țările în curs de dezvoltare, mai ales în cele mai puțin dezvoltate sau în insule mici.
- ✓ întărirea capacității tuturor țărilor, mai ales în țările aflate în curs de dezvoltare, pentru alertele precoce, reducerea riscurilor și managementul riscurilor de sănătate la nivel național și global.

Exercițiu:

Gândiți-vă la 3 măsuri concrete care ar putea fi incluse într-un program de prevenție a mortalității infantile în comunitățile cele mai sărace din județul dumneavoastră:

Crearea unei societăți a incluziunii sociale

Incluziunea socială reprezintă expresia capacității indivizilor de a participa activ, conștient și responsabil la viața socială specifică comunităților din care fac parte. Ea este strâns legată de aplicarea principiilor democratice și garantează tuturor membrilor societății posibilitatea de a-și asuma roluri sociale în concordanță cu abilitățile, nivelul de pregătire, personalitatea și interesele fiecăruia.

Crearea unei societăți incluzive presupune ca fiecare persoană, dar, în mod special, cele aparținând categoriilor cele mai dezavantajate, să participe plenar la viața societății: să aibă un loc de muncă (incluziune la nivelul pieței forței de muncă), să aibă acces la servicii educaționale, de sănătate, culturale etc., să aibă posibilitatea implicării în luarea deciziilor la nivel comunitar (local sau național), inclusiv în ceea ce privește aspectele care țin de promovarea protecției mediului/dezvoltarea durabilă.

De asemenea, în conformitate cu politicile promovate la nivelul Uniunii Europene, o societate incluzivă presupune existența unei infrastructuri non-segregaționale, precum și instituții eficiente și capabile să furnizeze servicii tuturor cetățenilor.

ȘTIAȚI CĂ ...?

- ✓ în Europa, 117 milioane de persoane se află în continuare în risc de sărăcie și excluziune socială?
- ✓ rata de șomaj, în rândul persoanelor tinere (15 – 24 ani), la nivel European, se află în scădere, dar se situează la 3,37 milioane de persoane?
- ✓ România are cel mai mare număr de analfabeți din Europa? 6% din populația României nu știe deloc să citească, iar peste 40% dintre adolescenții de 15 ani și peste 38% dintre elevii de clasa a patra citesc cu dificultate (media europeană = 17%).
- ✓ România deține locul 59 la nivel mondial și 25 în cadrul Uniunii Europene, privind percepția gradului de corupție în sistemul public?
- ✓ în 2018, în România, au fost înregistrate aproximativ 22.000 de victime ale infracțiunii de lovire sau alte violențe, din care peste 80% au fost femei?

(Surse: EUROSTAT, Transparency International, feminism-romania.ro)

Ținte de dezvoltare durabilă, conform acestui principiu:

a) În domeniul incluziunii pe piața forței de muncă:

- ✓ până în 2030, să se realizeze treptat și să se susțină creșterea veniturilor a 40% din populația săracă, cu o rată mai mare decât media națională.
- ✓ asigurarea de oportunități egale și reducerea consecințelor inegalităților, inclusiv prin eliminarea legilor, a politicilor și a practicilor discriminatorii și prin promovarea legislației, a politicilor și acțiunilor adecvate în acest sens.
- ✓ promovarea politicilor orientate spre dezvoltare, care sprijină activitățile productive, crearea de locuri de muncă decente, spiritul antreprenorial, creativitatea și inovarea și încurajează formalizarea și creșterea microîntreprinderilor, întreprinderilor mici și mijlocii, inclusiv prin accesul la serviciile financiare.
- ✓ până în 2030, să se obțină locuri de muncă complete și productive și locuri de muncă decente pentru toate femeile și toți bărbații, inclusiv pentru tineri și persoanele cu dizabilități și salarii egale pentru muncă de aceeași valoare.

b) În domeniul accesului la educație:

- ✓ până în 2030, asigurarea pentru toți copiii, indiferent de sex, a unei educații primare și secundare gratuite, echitabile și de calitate, care să asigure deprinderi relevante și efective.
- ✓ până în 2030, asigurarea accesului egal pentru toate persoanele, indiferent de sex, la educație tehnică, vocațională și terțiară, inclusiv universitară, accesibilă și de calitate.
- ✓ până în 2030, asigurarea eradicării analfabetismului în rândul tinerilor și reducerea substanțială a acestuia în rândul adulților.
- ✓ până în 2030, asigurarea faptului că toți elevii dobândesc cunoștințele și abilitățile necesare pentru a promova dezvoltarea durabilă, printre altele prin educația pentru o dezvoltare durabilă și un stil de viață durabil, drepturile omului, egalitatea de gen, promovarea unei culturi a păcii și a nonviolenței, cetățenia și

aprecierea diversității culturale și a contribuției culturii la dezvoltarea durabilă.

- ✓ construirea și reabilitarea unor facilități educaționale sensibile în raport cu copiii, persoanele cu dizabilități și la dimensiunea de gen și asigurarea unor medii de învățare sigure, non-violente și eficiente pentru toți.

c) În domeniul non-discriminării și al dezvoltării instituționale:

- ✓ reducerea semnificativă a oricăror forme de violență și a ratelor de deces asociate acestora.
- ✓ încetarea abuzului, exploatării, traficării și a oricăror alte forme de violență și tortură asupra copiilor.
- ✓ promovarea statului de drept și asigurarea accesului egal la justiție pentru toți cetățenii.
- ✓ reducerea substanțială a corupției sub toate formele ei.
- ✓ dezvoltarea unor instituții eficiente și transparente, la toate nivelurile.
- ✓ asigurarea accesului la informații de interes public și protejarea drepturilor fundamentale, în acord cu legislațiile naționale și acordurile internaționale.
- ✓ promovarea politicilor și legilor non-discriminatorii pentru dezvoltare durabilă.

Exercițiu:

Gândiți-vă la 3 măsuri concrete care ar putea fi incluse într-o politică publică și care să se refere la modalități de creștere a nivelului de acces la servicii medicale al persoanelor fără venituri:

4. Modele de bune practici la nivel internațional și european

a) În domeniul protecției mediului

Mai mult de trei sferturi din efectele negative asupra mediului provocate de detergenți sunt cauzate de utilizarea lor în spălarea rufelor, de mână sau la mașină. Multinaționala anglo-olandeză Unilever a creat un detergent care poate fi folosit la temperaturi mai scăzute și care necesită mai puțină apă de clătire. Acest lucru nu numai că economisește apă și energie, dar în cazul spălării de mână, de asemenea, economisește muncă.

În fiecare an, produsele Unilever sunt folosite pentru a spăla 125 de miliarde de încărcături de rufe, atât mari cât și mici. Dacă ne uităm la întregul lanț de materii prime necesare pentru a curăța rufele, trei sferturi din toate emisiile de gaze cu efect de seră sunt produse de către utilizatorul final: consumatorul. Când vine vorba de consumul de apă, cifra crește la 95%.

Unilever a dezvoltat, de asemenea, un balsam de rufe care acționează rapid, astfel încât necesită doar o clătire. Acest lucru este ideal pentru regiunile care se confruntă cu deficitul de apă, deoarece salvează două dintre cele trei găleți de apă necesare pentru o clătire de mână.

Pentru **India**, acest lucru a însemnat o economie de 14.000.000 metri cubi de apă, în anul 2011, de exemplu. În **Vietnam**, unde produsul a fost, de asemenea, lansat, economia a fost de 1.000.000 metri cubi, în același an.

(Sursa: *Making Rio Work. 10 priorities sustainable development & 10 best practices*, Netherlands Platform Rio + 20)

b) În domeniul îmbunătățirii serviciilor de sănătate

În fiecare an, zeci de milioane de gospodării din întreaga lume ajung în pragul sărăciei din cauza facturilor uriașe și, adesea, neașteptate pe care le plătesc pentru servicii de sănătate. Fundația PharmAcces din Amsterdam a dezvoltat o abordare inovatoare pentru a face îngrijirile medicale accesibile persoanelor cu venituri mici și medii, din **Africa**, îmbunătățind, în același timp, calitatea acestor servicii.

În Africa, există un cerc vicios. Marea majoritate a africanilor nu au asigurare de sănătate. Dacă se îmbolnăvesc sau au un accident, trebuie să plătească întregul

cost al îngrijirilor medicale. În fiecare an, mai mult de 50 de milioane de gospodării se confruntă cu facturi uriașe pentru îngrijiri medicale, determinând ca mai mult de jumătate dintre aceste familii să cadă într-o sărăcie și mai profundă.

În același timp, în sănătatea privată se investește foarte puțin, pentru că medicii, moașele și spitalele nu au venituri regulate suficiente, care să le permită să facă achiziții de pe piață. Dar au o nevoie disperată de bani pentru a putea continua să furnizeze îngrijiri. Deși există guverne și donatori străini care investesc în sistemul de sănătate publică, cererea depășește cu mult aceste investiții.

PharmAccess, împreună cu un număr de organizații partenere, a dezvoltat un mecanism de rupere a acestui cerc vicios. A făcut acest lucru încurajând atât cererea, cât și furnizarea de servicii de îngrijire.

Fondul pentru Asigurări de Sănătate (*Health Insurance Fund*) furnizează asigurări care oferă acces la servicii de îngrijire accesibile din punct de vedere al costurilor. Persoanele cu venituri mici, cum sunt vânzătorii din piețe, meșteșugarii sau micii antreprenori, plătesc o asigurare minimă lunară pentru un pachet de servicii de îngrijire de bază, iar Fondul pentru Asigurări de Sănătate suplimentează această sumă.

Fondul pentru Credite în domeniul Medical (*The Medical Credit Fund*) se asigură că spitalele și clinicile sunt capabile să își îmbunătățească calitatea serviciilor de îngrijire oferite, acordând mici împrumuturi, combinate cu sesiuni de pregătire extinse. Proprietarii clinicilor, primesc, de asemenea, instruire pentru îmbunătățirea capacităților antreprenoriale și pentru a se asigura că îndeplinesc criteriile de accesare a unor împrumuturi din sistemul bancar privat. Împrumuturile vin de la bănci locale și sunt garantate de Fond.

Fundația *SafeCare* a dezvoltat standarde de îngrijire recunoscute la nivel internațional pentru clinicile mici din Africa. Folosind un plan detaliat, pas cu pas, clinicile își pot îmbunătăți serviciile și pot dobândi recunoașterea ca furnizori de îngrijire a pacienților în condiții de siguranță și de bună calitate.

Fondul de investiții pentru sănătate din Africa investește în întreprinderi implicate în asistența medicală, cum sunt societățile de asigurări, societățile de distribuție a medicamentelor și farmaciștii, astfel încât acestea să își poată îmbunătăți și extinde serviciile.

Această abordare inovatoare a PharmAccess de a implica sectorul privat primește un sprijin tot mai mare din partea Ministerului olandez al afacerilor externe, a guvernelor africane, a Băncii Mondiale și a USAID și din partea unor companii precum Heineken și Shell, a Fundației Rockefeller și a unui număr de investitori privați. Toate aceste entități sunt active în Africa sub-sahariană și sunt speranțe că vor avea succes în eforturile lor de a sparge cercul vicios al îngrijirilor în domeniul sănătății.

(Sursa: *Making Rio Work. 10 priorities sustainable development & 10 best practices*, Netherlands Platform Rio + 20)

c) În domeniul educației pentru dezvoltare durabilă

În anul 2004, în **Austria**, Ministerul Federal al Agriculturii, Pădurilor, Mediului și Managementului Apelor, împreună cu Ministerul Educației, Artei și Culturii, au inițiat un proces de elaborare a Strategiei Naționale de Educație pentru Dezvoltare Durabilă. După un proces amplu de consultare, în care au fost implicate inclusiv comunități locale, și în baza unei metodologii riguroase, Strategia a fost finalizată și adoptată de către guvernul austriac, la 12 noiembrie 2008. Documentul face referire la modalități de includere a aspectelor ce țin de dezvoltarea durabilă, atât în educația formală, cât și în cea non-formală.

(Sursa: <https://www.unece.org/info/ece-homepage.html>)

În perioada 2005 – 2014, la nivelul universităților din Geneva (**Elveția**), fost implementat un program, intitulat „META-COURSE”, destinat atât studenților, cât și profesorilor. Principalele obiective ale programului au fost: să atragă atenția asupra dimensiunilor de mediu și socio-economice inerente oricărei discipline de studiu (și care nu sunt, de obicei, abordate în cursurile tradiționale); să conștientizeze studenții cu privire la contextul social, cultural, politic, de mediu, economic și tehnic în care urmează să evolueze, cu încurajarea reflecției despre etică și responsabilitate; să încurajeze gândirea reflexivă, critică și creativă; să pună în evidență caracterul complex și sistemic al aspectelor legate de dezvoltarea durabilă; să stimuleze colaborarea interdisciplinară a profesorilor, atât în domeniul predării, cât și al cercetării.

(Sursa:

https://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/esd/GoodPractices/Submissions/Countries/Switzerland/GEDUC/GEDUC_e.pdf)

d) În domeniul incluziunii sociale

În pofida faptului că nu există date certe, populația romă din **Spania** este estimată la 750.000 de persoane, fiind formată, în principal, din persoane relativ tinere, care locuiesc în mediul urban și din femei.

Populația romă din Spania a avut de suferit destul de mult în cursul crizei economice, în principal, din cauza situației sociale precare. În 2011, rata șomajului în rândul întregii populații spaniole era de 20,9%, în timp ce în rândul romilor spanioli era de 36,4% și de 34,4% pentru cei proveniți din Estul Europei. De asemenea, procentul romilor care lucrează part-time sau în locuri de muncă temporare este considerabil mai mare decât al populației spaniole generale. La acestea, se adaugă faptul că 8 din 10 gospodării rome sunt în situații de sărăcie relativă, 14,5% din populația romă este analfabetă și 30,6% nu au o educație formală.

În aceste condiții, guvernul spaniol și Fundacion Secretariado Gitano au derulat programul ACCEDER, pentru îmbunătățirea accesului romilor pe piața muncii, program finanțat din Fondul Social European. În cadrul programului, au fost derulate acțiuni de pregătire vocațională în rândul comunității, de consiliere vocațională, de studiere a oportunităților de angajare (a ofertelor de muncă), de sprijin pentru angajare și de monitorizare a celor care reușeau să obțină un loc de muncă, pentru a asigura o durată ridicată a angajării.

(Sursa: https://www.euromanet.eu/upload/81/71/Framework_Document_-_ACCEDER_Programme.pdf)

5. Instrumente de evaluare/auditare a politicilor publice din perspectiva dezvoltării durabile

Evaluarea aspectelor ce țin de dezvoltarea durabilă a devenit din ce în ce mai importantă, atât în practică, cât și în abordarea științifică. Cu toate acestea, nu există, până în prezent, un set de indicatori general acceptați și nici standarde specifice impuse, nici la nivel mondial, nici la nivel european.

Cu toate acestea, există două niveluri la care politicile publice pot fi evaluate din perspectiva dezvoltării durabile: nivelul macro (al strategiilor, politicilor și

programelor care vizează domenii întregi de activitate sau ale vieții sociale) și nivelul micro (al acelor proiecte, programe sau măsuri care vizează aspecte punctuale/locale).

a) Un model de evaluare/auditare a politicilor publice la nivel macro

Evaluarea unei politici publice la nivel macro, din perspective dezvoltării durabile, pleacă de la o întrebare de bază: cum pot fi operaționalizate și măsurate cele trei mari dimensiuni ale dezvoltării durabile: dimensiunea economică, cea socială și cea ecologică/de mediu? Prezentăm, în tabelul de mai jos, un asemenea model de operaționalizare, care permite evaluarea la nivel macro:

Dimensiune	Criteriu	Criteriul este îndeplinit dacă ...
Economică	Eficiență	..rezultatul este optim – toate rezultatele/efectele dorite sunt obținute cu cele mai mici cheltuieli posibile.
Socială	Relevanță socio-politică	... rezultatele (intenționate și neintenționate) ale implementării politicii pot fi considerate în întregime relevante din punct de vedere socio-politic.
Ecologică/de mediu	Prezervarea mediului înconjurător	... resursele pentru implementarea politicii sunt gestionate într-o manieră care nu produce daune mediului, iar rezultatele (intenționate și neintenționate) nu au un efect negativ asupra mediului.

(Sursa: Stockman, 2012, p. 6)

Exercițiu:

Să presupunem că Ministerul Sănătății derulează o campanie națională de creștere a nivelului de informare a tinerilor cu privire la riscurile bolilor cu transmitere sexuală. Principalele componente ale acestei campanii sunt:

- Realizarea unor spoturi publicitare care să fie difuzate la principalele posturi de televiziune;
- împărțirea unui număr de 500.000 de pliante informative în liceele și universitățile din întreaga țară.

Folosind grila de analiză de mai sus, cum am putea evalua această politică publică, din perspectiva dezvoltării durabile?

(Lucrați în echipe de câte 3 persoane).

b) Un model de evaluare/auditare a politicilor publice la nivel micro

La nivel micro, pentru evaluarea/auditarea unor proiecte sau programe din perspectiva dezvoltării durabile poate fi folosită o grilă de evaluare după modelul prezentat în tabelul de mai jos:

Dimensiune	Tip	Caracteristici
I	Orientarea către program/proiect	Grupul-țintă și/sau entitatea care implementează proiectul/programul continuă inovările în domeniu, pentru propriul interes/beneficiu.
II	Orientarea către rezultat	Alte grupuri sau organizații adoptă noutățile aduse de proiect/program, în propriul lor interes/beneficiu.
III	Orientarea către sistem	Prin procesul de difuzare/promovare, noutățile aduse de proiect/program contribuie la creșterea performanțelor întregului sistem.
IV	Orientarea către inovație	Grupul-țintă/entitatea care implementează proiectul are un potențial de inovare cu care poate reacționa într-o manieră adecvată și flexibilă pentru a modifica condițiile de mediu.

(Sursa: Stockman, 2012, p. 8)

Dimensiunea I – conține un element care este comun tuturor definițiilor sustenabilității: durabilitatea. Un efect al unei politici poate fi descris ca fiind durabil dacă grupul-țintă continuă, pe termen lung, noutățile/inovațiile aduse de proiect/program, fără niciun suport extern.

Dimensiunea II – ia în calcul nivelul efectelor sau al beneficiilor programului/proiectului: număr de utilizatori/ de beneficiari, tipul acestora etc. Cu alte cuvinte, evaluarea acestei dimensiuni trebuie să răspundă la întrebarea: există persoane în afara grupului-țintă inițial care ar putea beneficia de rezultatele proiectului/programului?

Dimensiunea III – se referă la schimbările în sistem pe care proiectul/programul le poate produce. Altfel spus, această dimensiune vizează evaluarea măsurii în care rezultatele se produc nu numai la nivel local/regional, ci afectează întregul sistem din care provine grupul-țintă sau entitatea care asigură implementarea.

Dimensiunea IV – vizează evaluarea modului în care grupul-țintă/entitatea care implementează proiectul/programul are capacitatea de a **nu** reproduce în mod repetat respectivele rezultate, fără a ține cont de modificările de mediu care pot interveni pe termen lung și care pot face ca respectivele rezultate să nu mai fie utile sau necesare, în forma lor inițială.

Exercițiu:

Direcția de Sănătate Publică a județului X, împreună cu Inspectoratul Școlar Județean au creat și implementat un program de promovare a igienei mâinilor în mediul rural, la școala din comuna Y, destinat copiilor din clasele I – IV.

O evaluare a respectivului program constată că educația pentru igiena mâinilor continuă să fie furnizată de către profesorii de biologie, în cooperare cu asistenta medicală din comună, în rândul elevilor din clasele V-VIII, și după ce sponsorizarea lui de către Direcția de Sănătate Publică și Inspectoratul Școlar a încetat.

Folosind grila din tabelul de mai sus, notați acest program, din perspectiva dezvoltării durabile, acordând fiecăreia dintre cele 4 dimensiuni un + sau un – (folosiți tabelul de mai jos și lucrați în echipe de câte 3 persoane). Justificați răspunsurile date.

Dimensiunea I	Dimensiunea II	Dimensiunea III	Dimensiunea IV

Referințe bibliografice:

1. Stockman, R. (2012), "Understanding Sustainability Evaluation and Its Contributions to Policy-Making", în Anneke von Raggamby, Frieder Rubick (eds.) (2012), *Sustainable Development, Evaluation and Policy-Making. Theory, Practise and Quality Assurance*, Edward Elgar Publishing, Cheltenham, UK, pp. 3 – 20.
2. Comisia Mondială pentru Mediu și Dezvoltare (WCED), raportul "Viitorul nostru comun",
3. EUROSTAT, <https://ec.europa.eu/eurostat>.
4. *Making Rio Work. 10 priorities sustainable development & 10 best practices*, Netherlands Platform Rio + 20, http://www.louiseofresco.com/pdf/UK_Publications/2012_MakingRioWorkboek.pdf.
5. Organizația Mondială a Sănătății, <https://www.who.int/>.
6. Transparency International, https://www.transparency.org/cpi2018?gclid=EAlaIqObChMlpLCMk-zC4AIV2aiaCh2KnwQjEAAYASAAEgIMS_D_BwE.
7. <http://www.anpm.ro/dezvoltare-durabila>.
8. https://www.euromanet.eu/upload/81/71/Framework_Document_-_ACCEDER_Programme.pdf.
9. https://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/esd/GoodPractices/Submissions/Countries/Switzerland/GEDUC/GEDUC_e.pdf
10. <https://www.unece.org/info/ece-homepage.html>.
11. www.feminism-romania.ro.
12. <http://siege-dd.ro/obiectivul-12-asigurarea-unor-modele-durabile-de-consum-si-productie/>.
13. <https://www.viitorplus.ro/Principii-138>.
14. <http://www.mmediu.ro/beta/domenii/dezvoltare-durabila/scurt-istoric-al-dezvoltarii-durabile/>.